

Dobrovolnictví u studentů pomáhajících profesí

Anna Borýsková

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Anna BORÝSKOVÁ**
Osobní číslo: **H10009**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Dobrovolnictví u studentů pomáhajících profesí**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti dobrovolnictví.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FRIČ, Pavol. **Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: (výsledky výzkumu NROS a Agnes)**. Praha: Agnes, 2001. ISBN 80-902-6337-2.

CHRÁSKA, Miroslav. **Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu**. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KRAUS, Blahoslav. **Základy sociální pedagogiky**. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

MUSICK, Marc A a John WILSON. **Volunteers: a social profile**. Bloomington: Indiana University Press, 2008. ISBN 978-0-253-34929-3.

TOŠNER, Jiří. **Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace**. Praha: HESTIA, 2003.

TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. **Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích**. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-736-7178-6.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Renata Polepilová**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2012**

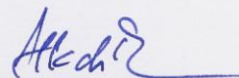
Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2013**

Ve Zlíně dne 12. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.

děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 21.4.2013

Borýšková Anna

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá zapojením studentů pomáhajících profesí na Fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně do dobrovolnických činností. V teoretické části zmiňuje základní terminologii související s dobrovolnictvím, jeho historií a legislativní ukotvení v České republice. Dále podává přehled o oblastech dobrovolnictví a dobrovolnických centrech. Objasňuje propojení studia pomáhajících profesí s dobrovolnickou činností. Na základě vymezení teoretických východisek zkoumané problematiky předkládá kvantitativní výzkum realizovaný formou dotazníkového šetření. Studenti vybraných oborů jsou dotazováni na jejich zapojení do této činnosti a na názory na dobrovolnictví. Dále bakalářská práce předkládá výsledky výzkumu a vyvozuje závěry a doporučení.

Klíčová slova: dobrovolnictví, dobrovolník, zákon o dobrovolnické službě, pomáhající profese, HESTIA, ADRA, Oblastní charita Uherské Hradiště, Spektrum Kroměříž, Adorea Vsetín

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with connection concerning on the study of helping professions on the Faculty of Humanities of Tomas Bata University in Zlín and volunteering. In the theoretical part it's mentioned basic terminology connecting with volunteering, history and legislative basis of volunteering in the Czech Republic. Next it's provided an overview of part of volunteering and volunteer centres. It's clarified the relationship between the studying of helping profession and volunteering. Based on theoretic issues examined by quantitative research in the form of a questionnaire survey. Students of a selected subject are questioned about their involvement into those activities and their view on volunteering. Next bachelor thesis presents the results of research and draws conclusions and recommendations.

Keywords: volunteering, volunteer, the Law on Voluntary Service, helping professions, HESTIA, ADRA, Regional Charity Uherské Hradiště, Spektrum Kroměříž, Adorea Vsetín

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Renatě Polepilové za odborné vedení, podněty a cenné rady, které mi poskytla při vypracování této práce.

Své rodině a všem přátelům děkuji za podporu a trpělivost během celého studia.

Děkuji všem respondentům za ochotu zúčastnit se mého výzkumu.

Motto:

„Dobrovolníci nejsou placeni – ne proto, že jsou bezcenní, ale proto, že jsou k nezaplacení...“

(neznámý autor)

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE	11
1.1 TERMINOLOGIE SOUVISEJÍCÍ S DOBROVOLNICTVÍM.....	13
1.2 HISTORIE DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	16
1.3 LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ DOBROVOLNICTVÍ	18
2 OBLASTI DOBROVOLNICTVÍ	22
2.1 DOBROVOLNICKÁ CENTRA	24
2.1.1 HESTIA.....	25
2.1.2 ADRA	25
2.1.3 Oblastní charita Uherské Hradiště.....	26
2.1.4 Spektrum Kroměříž	27
2.1.5 Adorea Vsetín.....	27
3 POMÁHAJÍCÍ PROFESE	29
3.1 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA	31
3.2 VŠEOBECNÁ SESTRA.....	32
3.3 PORODNÍ ASISTENTKA	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
4 DESIGN VÝZKUMU	35
4.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	35
4.2 HYPOTÉZY.....	36
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	36
4.4 METODY SBĚRU DAT	37
5 ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ DAT	38
6 INTERPRETACE DAT	59
7 DOPORUČENÍ	61
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	70
SEZNAM OBRÁZKŮ	71
SEZNAM TABULEK	72
SEZNAM PŘÍLOH	73

ÚVOD

V lidských dějinách najdeme situace, kdy si lidé navzájem škodí, ubližují, ponižují se. Existují však také ty, ve kterých se snaží chovat k sobě přátelsky, vzájemně si pomáhat a podporovat se. Již ve středověku, zejména s rozvojem církve, se objevují tendence poskytovat pomoc osobám, které se nacházejí v horší situaci než my samotní. Objevuje se tedy v určité formě dobrovolnictví. Není nám lhostejný život druhého, snažíme se ostatním zlepšit jejich život prostřednictvím činností, které neděláme kvůli finančnímu zisku. Tyto činnosti vychází z dobré vůle člověka. Jedná se tedy o dobrovolnictví.

Může se zdát, že dobrovolník vynakládá mnohem větší úsilí, než to, co skutečně získá. Dobrovolnictví mu však přináší určitý prospěch, který nelze jinak získat. Jedná se o pocit užitečnosti a prospěšnosti pro druhé, smysluplné a aktivní trávení volného času, nové zkušenosti atd.

Dobrovolnictví může být chápáno jako určitý předstupeň v pozdějším působení v pomáhajících profesích. Nelze však opomenout, že i pracovníci těchto profesí mohou být stále dobrovolníky. V práci se snažíme nalézt souvislost mezi těmito dvěma prvky. Orientujeme se na studenty pomáhajících profesí a jejich vztah k dobrovolnictví.

V teoretické části jsme se zaměřili na tři okruhy, které spolu úzce souvisí. Jedná se o charakteristiku dobrovolnictví v České republice, oblasti dobrovolnických aktivit a pomáhající profese. První kapitola obsahuje úvod do dobrovolnických činností a terminologii, která s tím úzce souvisí. Pro lepší pochopení této oblasti zmiňujeme i historii a legislativní ukotvení dobrovolnictví v České republice. Druhá kapitola je zaměřena na oblasti dobrovolnických činností. Zahrnuje také dobrovolnická centra působící nejenom ve Zlínském kraji. Závěr teoretické části je věnován pomáhajícím profesím a charakteristice oboru, jejichž studenti jsou respondenty pro praktickou část.

Praktická část je členěna do několika oblastí. První z nich obsahuje design výzkumu, který obsahuje výzkumné otázky, hypotézy, výzkumný soubor a metody sběru dat. Následně uvádíme zpracování, vyhodnocení a interpretaci dat. Významným prvkem je i doporučení pro zlepšení vztahu studentů pomáhajících profesí k dobrovolnictví.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

První kapitola nám přibližuje problematiku dobrovolnictví. Jedná se o základní charakteristiku dobrovolnictví a terminologii s ním spojenou, uvádí nástin historie dobrovolnických činností v České republice a závěr kapitoly je věnován legislativnímu ukotvení.

Společnost je tvořena širokým spektrem lidí, situací, stavů. Už od dávné historie lze pozorovat zájem o pomoc a o podporu pro osoby, které se nacházejí v horším stavu, situaci než my samotní. Pro fungování lidské společnosti a změnu aktuální situace se stává čím dál více potřebnější pomoc osob, kterou se snaží zlepšit, zkvalitnit život celé společnosti. Objevuje se tedy dobrovolnictví a s ním spojená lidská solidarita. Také všeobecná deklarace o dobrovolnictví považuje za základní stavební prvek občanské společnosti právě dobrovolnictví.

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě charakterizuje dobrovolnictví jako službu dobrovolníka, kterému za jeho práci nenáleží žádná finanční odměna (Česko, 2002). Zmíněné vymezení je rozšířeno vytvořením tří kritérií dobrovolnického chování podle Spojených národů. „Dobrovolník svou činnost nedělá kvůli peněžnímu zisku, jedná se o vlastní úmysl a jeho práce přináší užitek i třetím stranám, tak jako jemu samotnému.“ (Musick a Wilson, 2008, s. 12) Podobnou definici dobrovolníka uvádí Tošner a Sozanská (2006, s. 35): „Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí a společnosti.“ Z toho vyplývá, že dobrovolnická činnost je neplacená, nekariéerní činnost, kterou provádějí jednotlivci, či skupiny za účelem pomoci svým bližním, komunitě, až celé společnosti.

Bývalý generální tajemník OSN Kofi Annan charakterizuje dobrovolníky v současné společnosti jako: „Odvážné lidi, kteří jsou ochotní se za něco postavit. Využívají své ruce, svou mysl a svá srdce pro službu ostatním. Ve své práci přinášejí lidem naději a sílu k překonání jejich slabostí.“ (Annan, 2001 cit. podle Kraus, 2008, s. 137)

Dobrovolnictví však neznamená, že dobrovolník vykonává rozmanitý okruh činností. Nenahrazuje práci profesionálů, ale pouze ji doplňuje, doprovází, zkvalitňuje. Zároveň by neměl provádět úkony, které nikdo ze zaměstnanců nechce dělat.

Dobrovolnictví není chápáno pouze jako omezená činnost. Všeobecná deklarace o dobrovolnictví (©2013) poukazuje na multikulturní přístup: všechny ženy, muži a děti mají

právo se sdružovat a dobrovolně pracovat bez ohledu na kulturní a etnický původ, věk, pohlaví, tělesný stav, společenské a ekonomické postavení.

U charakteristiky dobrovolnictví lze uvést i dva typy. Prvním je takové, které vzniká zdola nahoru. Jedná se o situaci, kdy se několik osob dohodne, společně vykonávají dobrovolnické činnosti. Při dlouhodobějším působení může vzniknout i nezisková organizace. Druhým typem je dobrovolnictví zvenčí dovnitř, kdy již existuje organizace, která se snaží spolupracovat a organizovat dobrovolníky. (Tošner a Sozanská, 2006, s. 38-39) Jiná dělení uvádí Skovajsa (2010, s. 125): „Formální dobrovolnictví je práce pro druhé osoby či pro životní prostředí a kulturní památky bez nároku na finanční odměnu, která se odehrává v organizačním kontextu. To znamená, že je vykonávána v organizaci, či je organizací alespoň zprostředkována, např. prostřednictvím dobrovolnického centra. Neformální dobrovolnictví je pomoc druhým bez nároku na finanční odměnu, jež se děje mimo organizační kontext, např. sousedská výpomoc.“ Výše uvedená dělení obsahují pojmy, které budou obsaženy i v následujících částech práce. Jedná se o vysílající a přijímající organizace, oblasti dobrovolnictví, dobrovolnická centra atd. V definicích najdeme i podobnosti s dalšími, níže uvedenými, typy dobrovolnictví.

Potřebu dobrovolníků uvádí také Čechová (2003 cit. podle Tošner, 2003, s. 7-8): dobrovolníci pomáhají naplnit organizacím jejich poslání, pomáhají realizovat činnosti, na které nemají pracovníci čas, přinášejí nové nápady a nové kontakty, vytvářejí chybějící vztah s klienty, posilují prestiž organizace. Odměnou jim za jejich čas a schopnosti jsou noví přátelé a kontakty, nové zkušenosti, znalosti a dovednosti, zpětná vazba k jejich činnosti, mohou se seberealizovat, aktivně a zároveň prospěšně trávit volný čas, roste jejich osobní prestiž a mnoho dalšího. Musick a Wilson (2008, s. 9) přidávají: „Dobrovolníci se snaží získat užitečné pracovní dovednosti a zároveň kontakt se zařízením, ve kterém by mohli v budoucnu pracovat.“ Lze tedy získat důležité reference jednak pro budoucí pracovní uplatnění, tak i do školních praxí. Velkou výhodou, zejména pro oblast pomáhajících profesí, bude i uvedení dobrovolnické činnosti do životopisu.

Tím, že věnujeme svůj čas a energii někomu jinému, přinášíme mu určitý zájem a účast, což zejména v sociální a zdravotní oblasti chybí. Získáváme také nadhled nad řadou situací, nemocí. Seznámíme se s lidmi s postižením, v nouzových a v kritických situacích. Máme možnost aplikovat teoretické poznatky v praxi.

Uvedené přínosy dobrovolnických činností lze přiřadit také k funkcím dobrovolnictví. Řízení lidských zdrojů – dobrovolnictví (2004) uvádí následujících 6 funkcí dobrovolnických činností:

- „Sociálně-integrační – dobrovolník se zařazuje, cítí se součástí nové sociální skupiny,
- psychologická – uspokojení potřeby pocitu vlastní užitečnosti,
- edukační – činnost směřuje k získání životních a profesionálních zkušeností,
- iniciativní – vliv na veřejné dění, dobrovolník uspokojuje svůj pocit důležitosti pro komunitu a její život,
- inovační – prostor pro nová řešení, příležitost uplatnit svou kreativitu,
- ekonomická – tvorba hodnot pro organizaci a její klienty a cílové skupiny.“

Dobrovolnictví se neustále rozšiřuje, a proto vzniká také nový obor – management dobrovolnictví. „Vstup dobrovolníka do organizace představuje systémovou změnu v činnosti a také otevření se okolnímu světu. Tato změna nemusí být žádoucí a přijatelná pro všechny, kdo se v organizaci pohybují. Obavy zaměstnanců z nového a pro ně cizího prvku – dobrovolníka, který mezi ně vstupuje, mohou být vážnou bariérou dobrovolnictví.“ (Tošner, 2003, s. 5)

V současné společnosti je motivací k dobrovolnické činnosti heslo: „Dnes já tobě, zítra ty mně.“

1.1 Terminologie související s dobrovolnictvím

Dobrovolnictví zahrnuje velmi široké spektrum činností, jevů, vlastností. Nelze jej jednoznačně definovat a charakterizovat bez uvedení několika následujících pojmů, které nám pomohou pochopit jeho podstatu.

Sociální psychologie nám přináší dva velmi blízké pojmy – **prosociální chování** a **altruismus**. Objevuje se však terminologická nejednotnost a někdy jsou tyto pojmy totožné. V širší pojetí sociální chování zahrnuje prosociální chování. „Prosociální chování se většinou vymezuje jako jakýkoli akt chování vykonaný ve prospěch druhého člověka nebo skupiny osob, jako pomáhající chování, jehož cílem je přinést užitek jiným.“ (Výrost a Slaměník, 2008, s. 285) „Chovat se prosociálně tedy znamená poskytnout fyzickou pomoc, darovat, půjčit nebo se rozdělit, poradit, vysvětlit, potěšit a povzbudit, pozitivně hodnotit druhé s cílem posílit jejich sebevědomí, naslouchat jiným a být empatický, vytvářet příjemnou

atmosféru.“ (Dobrovolnictví, ©2000-2007) Uvedené definice mohou být rozšířeny o další poznatky – tato pomoc druhým nezahrnuje očekávání odměny, zisku, ale zároveň obsahuje určitou formu sebeobětování. Jedná se tedy o altruismus.

„**Dobročinnost** můžeme rozdělit na dvě formy – **dárcovství a dobrovolnictví**.“ (Tošner a Sozanská, 2006, s. 36)

Úvod této kapitoly se věnuje charakterizování dobrovolnictví. Lze však najít ještě jiný pohled na druhy dobrovolnictví, u kterých záleží na vztahu dobrovolníka a osoby či skupiny osob, které jeho pomoc přijímají. Z této perspektivy nejužší dobrovolnickou činností je **občanská výpomoc** (též sousedská výpomoc). Orientujeme se pouze na rodinu, příbuzné a nejbližší sousedy. V tomto smyslu je dobrovolníkem nejspíš každý z nás. Nejvíce ze všech tří druhů dobrovolnictví je spjata se samozřejmostí a spontánností. Rodina, příbuzenstvo a sousedé patří spolu s dalšími lidmi do určité širší komunity, např. obce, farního společenství, sportovního klubu, školní třídy. Pokud se v této oblasti snažíme věnovat svůj čas a schopnosti pro pomoc druhým, jedná se **dobrovolnictví vzájemně prospěšné**. Největší rozsah dobrovolné činnosti ve prospěch jiným souvisí s fungováním neziskových organizací a dobrovolnických center. Dobrovolníci jsou prospěšní již pro celou společnost a potřebují podporu a zázemí určité organizace. Poslední druh dobrovolnictví se nazývá **dobrovolnictví veřejně prospěšné**. Uvedené kategorie nemají ostré hranice a nelze jednoznačně určit, o který typ se jedná. Vzájemně se prolínají a překrývají a zároveň jsou všechny stejně důležité. (Tošner a Sozanská, 2006, s. 36-37)

Český jazyk je velmi bohatý na různé podobné termíny, které však mají jiný obsah. Také v této problematice najdeme odlišné termíny. Jejich definici podává Tošner a Sozanská (2006, s. 37): „**Dobrovolnická činnost** jsou aktivity spojené s organizací dobrovolnictví (specifický druh lidské činnosti), kdežto **dobrovolná činnost** (příp. služba) jako vlastní výkon dobrovolné pomoci.“

Dalším pojmem je **dobrovolná služba**. Někteří autoři ji chápou jako výkon dobrovolné pomoci v zahraničí. Lze zde nalézt souvislost s **Evropskou dobrovolnou službou**. Ta umožňuje mladým lidem zapojit se osobně nebo ve skupině do dobrovolnických projektů v státech Evropské Unie a v partnerských zemích. Nabídka je věkově omezena pro osoby ve věku 18 až 30 let. Cílem je rozvoj solidarity a tolerance mezi mladými lidmi. Dobrovolník i organizace získávají nové zkušenosti, sociální a komunikační kompetence, dobrovol-

ník si zlepšit své jazykové schopnosti a osobně pozná jiný styl vedení v oblasti, ve které se angažuje, vůči České republice. Více informací o Evropské dobrovolné službě a projektech lze najít na webových stránkách www.mladezvakci.cz. (Evropská dobrovolná služba, ©2007-2013)

Pojem činnost je v některých případech synonymem pro slovo práce. Tošner a Sozanská (2006, s. 37) však nedoporučují používat spojení **dobrovolná práce**, i když v mnohých publikacích jej najdeme. Často je toto spojení spjato s jakoukoliv formou výdělků a pracovněprávního vztahu. Ze sociologického hlediska však Giddens (1999, s. 309) charakterizuje dobrovolnou práci jako práci bez nároku na mzdu, která není důsledkem ekonomické nutnosti a zároveň má významnou sociální roli. V odborném pojetí však raději používáme termínů dobrovolná služba a dobrovolná činnost.

Oblasti dobrovolnictví budou popsány až v následující kapitole, avšak jednu oblast je nutné alespoň částečně zmínit již v tomto kontextu. Jedná se o dobrovolnictví v sociálních službách, ve zdravotnictví a v podobných oborech. Zde se jedinec setkává s lidmi, kteří často potřebují jakoukoliv formu pomoci. V této souvislosti uvádíme další pojem – **sociální opora**. „Sociální oporou v širším slova smyslu se rozumí pomoc, která je poskytovaná druhými lidmi člověku, který se nachází v zátěžové situaci. Obecně jde o činnost, která člověku v tísní jeho zátěžovou situaci určitým způsobem ulehčuje.“ (Křivohlavý, 2009, s. 94) Brumovská a Seidlová Málková (2010, s. 42-43) tvrdí, že sociální opora může být poskytována na třech úrovních. Makroúroveň, kterou poskytujeme ve formě celospolečenské pomoci potřebným, mezoúroveň realizovaná pro osoby ze svého okolí, ze své komunity a mikroúroveň, která je věnována blízkým lidem. Zde můžeme vidět určitou podobnost s výše uvedenými třemi úrovněmi dobrovolnictví – dobrovolnictví veřejně prospěšné a makroúroveň sociální opory, dobrovolnictví vzájemně prospěšné a mezoúroveň sociální opory, občanská výpomoc a mikroúroveň sociální opory.

V současném moderním světě v souvislosti s rozvojem informačních technologií vzniká také nová forma dobrovolnictví – **e-dobrovolnictví**, někdy označováno jako virtuální dobrovolnictví. „E-dobrovolnictví znamená dělat dobrovolnické úkoly zcela nebo částečně přes internet a z počítače z domova, z práce nebo z jakéhokoli jiného místa s přístupem na internet.“ (E-volunteering – what's that?, 2012) Tyto aktivity se dějí prostřednictvím virtuálního světa, avšak jsou prospěšné i pro reálný svět. Zahrnují většinou poradenství, tvorbu a aktualizaci webových stránek, psaní elektronických článků apod.

Výše uvedený text obsahuje několik termínů, které úzce souvisí s dobrovolnictvím a jeho charakteristikou. Další pojmy lze nalézt v legislativním ukotvení dobrovolnické služby, které je popsáno níže.

1.2 Historie dobrovolnictví v České republice

Dobrovolnictví, tak jako jiné činnosti a jevy, má i svou historii. První informace o pomoci jiným najdeme ve středověku, zejména v souvislosti s rozvojem církve (Frič, 2001, s. 23). Pomoc a podpora zejména chudým a nemocným se však vyskytovala již od dávných dob, avšak nemáme k dispozici ucelené informace o tomto působení.

Významným obdobím pro vznik a rozvoj dobrovolnictví v pravém slova smyslu bylo období národního obrození v 19. století, kdy vzniká řada vlasteneckých spolků na podporu umění, kultury, vědy a vzdělání (Tošner a Sozanská, 2006, s. 29).

Další výrazný rozmach dobrovolnické činnosti byl po roce 1918, po vzniku samostatného Československa. Důležitým propagátorem a podporovatelem byl první prezident Tomáš Garrigue Masaryk. (Volunteering infrastructure in Europe, ©2012) Zaměření na sociální a zdravotní oblast najdeme také v tomto období. „Práce dobročinných spolků byla nejčastěji zaměřena na budování a spravování různých ústavů a zařízení (chudobince, ozdravovny, sanatoria, ústavy pro choré, útulky pro studenty, jesle, poradny pro matky, prázdninové osady apod.).“ (Frič, 2001, s. 24)

Mohli bychom se domnívat, že dobrovolnictví nebylo v průběhu vývoje státu ničím omezováno, příp. zakazováno. Avšak v následujícím textu zjistíme opak. „Vývoj byl přerušen nejprve německou okupací a později vznikem socialistického státu. Tradice dobrovolné práce byla za totalitního režimu násilně přerušena a činnost všech forem nezávislých organizací byla cílevědomě a systematicky redukována nebo zcela podřízena politickému vedení státu a komunistické strany a podléhala přísné kontrole. Všechny organizace musely být sdruženy v tzv. Národní frontě. Ty, které zůstaly nezávislé, byly státem pronásledovány a likvidovány. V rámci tažení proti církvím byly od roku 1951 systematicky rušeny všechny jejich charitativní a sociální organizace.“ (Tošner a Sozanská, 2006, s. 30) S úplným rušením a zakazováním dobrovolnictví však nesouhlasí Frič (2001, s. 25-26), který tvrdí, že socialistický režim organizovanou dobročinnost pouze zestátnil a ideologizoval, ale ve své podstatě pořád fungovala. Poukazuje také na fakt, že dobrovolníci získávali symbolické

odměny, např. pochvaly, odznaky, diplomy, a medaile. Někdy byly doprovázeny i finančními odměnami. Potom však jejich činnosti není možné nazývat dobrovolnickými, protože dobrovolník za svou práci nezískává žádnou finanční odměnu.

„Na tradici první republiky, která se snažila podporovat dobrovolnictví, navázala naše společnost až po roce 1989. Byly obnoveny spolky Sokol, Skaut-Junák, YMCA atd., vznikaly nové neziskové organizace, občanská sdružení nebo nadace. Značná část z nich má v programu sociálně-zdravotní a charitativní zaměření na seniory, příslušníky jiných národností, zdravotně postižené, oběti domácího násilí apod. Mezi ně patří např. Člověk v tísni, Bílý kruh bezpečí, Nadace Olgy Havlové nebo Vize 97.“ (Kraus, 2008, s. 134) Se vznikem neziskových organizací, občanských sdružení a nadací a také s rozvojem dobrovolnictví souvisí i přijetí právních norem – o obecně prospěšných společnostech, nadacích, nadačních fondech, o sdružování občanů atd. (Frič, 2001, s. 26). Orientace dobrovolnictví zejména na sociálně-zdravotní a charitativní oblasti významně koresponduje se zaměřením práce. Tedy pomáhající profese mají silnou podporu v dobrovolnictví již od roku 1989.

Po vzniku samostatné České republiky se významným propagátorem stává prezident Václav Havel. Opět se objevuje přirozená lidská potřeba pomáhat ostatním, především těm členům společnosti, kteří se nacházejí z různých důvodů v obtížích a nemohou si sami pomoci. Lidé také hledají nové způsoby seberealizace, které jim právě dobrovolnictví poskytuje. Dochází i k rozvoji neziskového sektoru. Mohlo by se zdát, že se společnost zajímá o neziskový sektor a dobrovolnictví, avšak tyto oblasti jsou neustále na okraji zájmu společnosti. Je tedy třeba neustále rozvíjet publicitu dobrovolnické činnosti. (Tošner a Sozanská, 2006, s. 30-31)

V Japonsku, v roce 1996, byl prvně formulován návrh na podporu činnosti dobrovolníků a ocenění jejich práce. Po jednáních byl rok 2001 vyhlášen **Mezinárodním rokem dobrovolníků**, pod záštitou OSN. Bylo stanoveno několik cílů, které mají vytvářet příznivější podmínky pro rozvoj a využívání dobrovolnické činnosti. Patří mezi ně zajištění většího uznání a posílení podpory dobrovolnické činnosti, sdílení informací, publicita apod. (Zpráva 2000, ©2005) Mezinárodní rok dobrovolníků, ke kterému se připojila také Česká republika, dal impulz ke vzniku právní úpravy dobrovolnické služby v naší zemi. Toto legislativní ukotvení je popsáno v následující kapitole.

O 10 let později vyhlásila Rada ministrů EU celý rok 2011 **Evropským rokem dobrovolníků**. Opět bylo stanoveno několik cílů – řešit překážky bránící rozvoji dobrovolnictví, umožnit organizátorům dobrovolných činností, aby zlepšili kvalitu svého působení, oceňovat a uznávat dobrovolnictví ve společnosti, zvýšit hodnotu a význam dobrovolnictví. Snaží se navázat na pozitivní vývoj předchozích let a upozornit na potenciál a přínosy dobrovolnictví. (Evropský rok dobrovolnictví 2011, ©2006-2012)

Pozitivní popis českého přístupu k pomoci podává Volunteering infrastructure in Europe (©2012): „Češi se neustále zajímají o životní prostředí, společnost a komunitu mnohem více než o získávání peněz a slávu, což bylo typické v minulosti.“

Z uvedeného textu je patrné, že dobrovolnictví má svou historii i v České republice. I přes dlouhodobý vývoj však není na takové úrovni jako v některých jiných zemích, např. v Nizozemí, ve Velké Británii, v Německu. Je třeba neustále podporovat jeho rozvoj a profesionalitu. Významným krokem bylo již zmíněné legislativní ukotvení dobrovolnictví, o kterém je následující text.

1.3 Legislativní ukotvení dobrovolnictví

Dobrovolnictví posílilo svůj význam a uznání zejména díky Mezinárodnímu roku dobrovolníků, který byl vyhlášen v roce 2001. Do té doby v České republice neexistovala žádná právní úprava dobrovolnictví. Legislativní zakotvení dobrovolnické služby souviselo zejména s druhým cílem Mezinárodního roku dobrovolníků, tj. posílení podpory dobrovolnické činnosti. V dubnu 2002 byl přijat **zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě** a o změně některých zákonů, který vešel v účinnost 1. ledna 2003. (Dokumenty, výroční zprávy, 2013) Smyslem jeho vzniku je vytvoření co nejpříznivějšího prostředí pro dobrovolnickou činnost v České republice. Podstatu najdeme zejména v nastavení právně podložených pravidlech pro vysílající a přijímací organizace i dobrovolníka, což jsou další termíny, které budou následně objasněny.

Po téměř deseti letech užívání tohoto zákona, praxe dobrovolnických organizací a projektů se objevují návrhy na jeho úpravu. Podnět k novelizaci dává také Evropský rok dobrovolnictví v roce 2011. Pověření k výkonu této činnosti přebírá od Ministerstva vnitra Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (Novelizace Zákona o dobrovolnické službě, ©2006-2012)

„Za dobrovolnickou službu se považují takové aktivity, při nichž dobrovolník poskytuje ve svém volném čase, ze svobodné vůle a bez nároku na odměnu pomoc spoluobčanům a společnosti obecně. Zákon představuje ucelený, vzájemně provázaný systém podmínek, jejichž splnění umožňuje občanským sdružením, obecně prospěšným společnostem, církvím a náboženským společnostem a jejich právnickým osobám dosáhnout na udělení akreditace pro oblast dobrovolnické služby. Akreditace je udělována na 3 roky nestátním neziskovým organizacím, které zajišťují pro dobrovolníky výběr, přípravu, vyslání, pojištění, smluvní vztahy, bezpečnost apod.“ (Druhy dobrovolnictví, ©2012) Z uvedené definice je patrné, že do oblasti dobrovolnické služby nezařazuje občanskou výpomoc a dobrovolnictví vzájemně prospěšné, ale zabývá se pouze veřejně prospěšným dobrovolnictvím dle dělení Tošnera a Sozanské (2006). Zákon také obsahuje informace o udílení akreditací a uzavírání smluv s dobrovolníky, které však nebudou v této práci zahrnuty.

Výše uvedený zákon vymezuje dobrovolnickou službu jako: „Činnost při níž dobrovolník poskytuje pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí, pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.“ (Česko, 2002) Zajímavostí je, že se tato činnost zaměřuje pouze na určité oblasti a jiné, ve kterých působí dobrovolníci, opomíjí. Ministerstvo vnitra České republiky – Dobrovolnická služba (©2010) – však na svých stránkách uvádí následující vysvětlení: „Účelem zákona není upravit všechny existující, značně rozmanité formy dobrovolnické služby a případně dalších dobrovolných prací vykonávaných dobrovolníky ve prospěch společnosti a regulovat je, ale vymezit část z nich a s nimi spojit podmínky, za kterých stát bude jejich výkon podporovat. Zákon se nevztahuje na činnosti vykonávané dobrovolníky, upravené zvláštními právními předpisy. Například sem patří činnost členů jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, činnost osob organizovaných v Československém červeném kříži, činnost dobrovolných pracovníků pečovatelské služby.“ V druhé kapitole jsou jiným způsobem popsány oblasti dobrovolnictví, které obsahuje zákon.

Výkon dobrovolnictví je spojen s dvěma důležitými organizace. „Akreditovanou **vysílající organizací** je právnická osoba se sídlem v České republice, která dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické služby za podmínky, že má udělenou akreditaci. **Přijímající organizací** je osoba, pro jejíž potřebu je dobrovolnická služba vykonávána.“ (Dobrovolnická služba, ©2010) Tyto organizace uzavírají mezi sebou navzájem a dobrovolníkem smlouvu. Dobrovolnickou činnost lze však provádět i bez smlouvy, avšak organizace nezíská určité výhody od státu.

Dobrovolnickou službu lze vykonávat ve dvou časových formách – krátkodobá po dobu maximálně tří měsíců, a dlouhodobá po dobu delší než tři měsíce. Někteří autoři vymezují další formu dobrovolnictví – jednorázovou pomoc. Dobrovolnictví vykonává osoba, která se nazývá **dobrovolník**. Zákon o dobrovolnické službě věkově vymezuje také možnost stát se dobrovolníkem. Dle tohoto zákona „Může být dobrovolníkem fyzická osoba:

a) starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky,

b) starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodně poskytovat dobrovolnickou službu.“ (Česko, 2002) Dobrovolník je osoba, která má i svá práva a povinnosti. Ty lze najít v **kodexu dobrovolníka**, který popisuje následující text.

Dobrovolník vstupuje při své činnosti do určitých situací a vztahů. Ty jsou upraveny v kodexu dobrovolníka. Rozlišuje široké spektrum práv a povinností. V následující části však vybereme pouze některé z nich.

Práva dobrovolníka:

- „Právo dostat úplné informace o poslání a činnosti organizace, ve které chce dobrovolník pomoci,
- právo dostat úplné informace o činnosti, kterou by měl dobrovolník vykonávat, včetně její obsahové a časové náplně,
- kontakt a spolupráce s koordinátorem dobrovolníků nebo jinou osobou, která je pověřena kontaktem s dobrovolníky v dané organizaci,
- právo na zaškolení, výcvik, trénink, supervizi,
- právo říci „ne“, pokud činnost nebude vyhovovat zájmům a schopnostem dobrovolníka,

- právo být za dobře vykonanou činnost morálně ohodnocen,
- právo být pro výkon dobrovolné činnosti pojištěn pro případ odpovědnosti za škody.“ (Tošner, 2012, s. 11)

Dobrovolník má i určité **povinnosti**, které musí dodržovat:

- „Splnit úkoly, ke kterým se zavázal,
- být spolehlivý,
- nezneužívat projevené důvěry,
- požádat o pomoc, kterou při své činnosti potřebuje,
- znát a brát na vědomí své limity (časové, zdravotní atd.),
- být „týmovým hráčem“,
- ztotožňovat se s posláním organizace, pro kterou činnost vykonává a dle toho ji navenek prezentovat.“ (Tošner, 2012, s. 11)

Zákon o dobrovolnické službě popisuje určité oblasti dobrovolnictví. V dalších publikacích však najdeme jiná dělení, která obsahuje další kapitola.

2 OBLASTI DOBROVOLNICTVÍ

Dobrovolníci jsou potřební v mnoha oblastech života. Není možné říci, že některá sféra je tak soběstačná, že nepotřebuje pomoc někoho jiného. Navíc spojenou s tím, že dobrovolník bude danou činnost vykonávat bez nároku na finanční odměnu. V této kapitole najdeme charakteristiky jednotlivých oblastí dobrovolnictví a následně také organizace zabývající se dobrovolnictvím s ohledem na pomáhající profese a oblast Zlínského kraje. Uvedením pouze organizací v sociální a zdravotní oblasti nechceme povýšit jejich hodnotu nad jiné, ale vycházíme z cílu práce. Také pořadí jednotlivých oblastí dobrovolnictví je náhodné.

Prvním okruhem dobrovolnické činnosti je **ekologie, ochrana životního prostředí**. Dobrovolníci sází stromy, starají se o ohrožená zvířata, budují naučné stezky, věnují se výchově dětí a mládeže a osvětě široké veřejnosti. Pečují o chráněné a významné lokality. Přispívají k ochraně a záchraně mnoha živočichů. Podílejí se na zlepšování našeho životního prostředí – výsadba zeleně, úklid, péče o studánky, údržba naučných stezek apod. V oblasti dobrovolnické ochrany životního prostředí působí v České republice několik organizací – např. Arnika, Český svaz ochránců přírody, Hnutí Brontosaurus, Hnutí duha, Greenpeace atd. (Dobrovolnictví v ekologii, ©2013)

Další okruh dobrovolnictví se týká **sportu**. Sport je preventivní činností, ale také již nápravou mnoha, zejména zdravotních, problémů, přináší nám nové přátele, pocit náležitosti k nějaké skupině apod. Každý bez ohledu na věk se může zapojit do podpory této oblasti. Záleží, zda si vybere část, kde potřebuje odbornou kvalifikaci – např. trenérská nebo cvičitelská činnost – nebo ekonomické zajištění a rozvoj některého sportovního klubu či jakoukoliv pomoc, která je i v této oblasti vítána. Nejznámějšími sportovními organizacemi, které využívají práce dobrovolníků, jsou Český svaz tělesné výchovy, Česká obec sokolská nebo Orel. (Dobrovolnictví ve sportu, ©2013)

Dobrovolnictví v kultuře je chápáno následovně: „Kulturní oblast zahrnuje celou škálu nestátních neziskových organizací, ve kterých se angažují tisíce dobrovolníků. Často se sami ani za dobrovolníky nepovažují – ale všichni ti, kteří jsou členy neprofesionálních uměleckých souborů a spolků, organizují kulturní a společenské dění kolem sebe, ti, kteří se zabývají ochranou a revitalizací místních kulturních památek i ti, kteří opatrují kroniky a tradice svých obcí – to jsou dobrovolníci v kultuře.“ (Dobrovolnictví v kultuře, ©2013) Tošner a Sozanská (2006, s. 42-43) přidávají další okruh působení dobrovolníků v kulturní

oblasti – jejich aktivity bývají spojeny přímo s konkrétní kulturní památkou – hradem, zámkem, divadlem, galerií či muzeem. Z výše zmíněných možností zapojení je patrné, že také tento okruh poskytuje široké spektrum svého uplatnění.

Částečně odlišnou je oblast **dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech**. Jednotliví věřící nebo členové se dobrovolně angažují v podpoře fungování vlastní církve a náboženské společnosti. Na rozdíl od ostatních okruhů dobrovolnických aktivit se zde objevuje zvláštní impuls. „Jedná se o duchovní úmysl, který vede k dobrovolnické službě. Tato služba často směřuje i k duchovnímu cíli – vlastní konkrétní realizace dobrovolnické služby je různá a často se překrývá s činností, kterou organizují rozmanité skupiny ve společnosti.“ (Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech, ©2013) Objevuje se zde nějaké duchovní poslání, které motivuje člověka k takovým aktivitám, za které nezíská žádnou odměnu, avšak cítí určité morální ocenění. Věřící dobrovolníci se nemusí zapojit pouze v životě své církve, ale mohou vykonávat různé činnosti i v jiných oblastech dobrovolnictví.

Pro tuto práci nejdůležitější sférou dobrovolnické činnosti je **sociální a zdravotní oblast**. Jedná se o organizačně nejpočetněji zastoupenou oblast, což potvrzuje výzkum publikovaný na konci roku 2012. „V srpnu 2012 bylo zjištěno 862 organizací v České republice, které deklarují spolupráci s dobrovolníky ve všech oblastech. Z toho je 177 organizací jiného charakteru než poskytovatel sociální služby a 685 poskytovatelů sociálních služeb.“ (Dobrovolnictví v sociálních službách, 2012) Dobrovolníci při své práci přichází téměř neustále do kontaktu s lidmi, kteří často dokážou žít i bez jejich pomoci, avšak ta jim obohacuje, příp. zlepšuje jejich život, pomůže jim lépe snášet jejich tíživou situaci. Tato oblast není dostatečně financována, aby dané činnosti mohli provádět placení zaměstnanci, proto uvítají doplňující pomoc dobrovolníka. Je třeba však připravit organizaci i uživatele/pacienty na příchod dobrovolníků, poukázat na jejich práva a povinnosti, příp. dobrovolníky vyškolenit pro určité zvláštnosti, se kterými se mohou setkat a které by je mohly nepříjemně překvapit. Dobrovolníci mohou pomáhat při péči o děti, mládež, rodiny, starší lidi, osoby se zdravotním postižením, lidem závislým na drogách, etnickým menšinám a přistěhovalcům, osobám, které trpí domácím násilím a při organizování sbírek pro charitativní účely (Volunteering infrastructure in Europe, ©2012). Poslední zmíněná oblast však má mnohem blíže k dárcovství než k dobrovolnictví.

V sociální oblasti se dobrovolníci nejčastěji uplatňují v sociálních službách. „Jsou lidským prvkem, přinášejí svou životní zkušenost a něco nového – stojí proti stereotypům, vnášejí do vztahů přátelství, zkvalitňují individuální přístup k uživateli a podílejí se na celkovém zkvalitnění sociální služby. Nenahrazují práci profesionálů, neposkytují přímo sociální službu.“ (Dobrovolnictví v sociálních službách, ©2013) Jejich činnost souvisí také s obsahem Zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a Vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

Využití dobrovolníků lze nalézt i v nemocnicích. „Dobrovolnický program v nemocnicích se v průběhu posledních let osvědčil jako jeden z nástrojů, který napomáhá zlepšování psychosociálních podmínek pacientů, podporuje interpersonální komunikaci a přispívá ke zlepšení celkové atmosféry nemocnice. Tím přispívá ke zvyšování úrovně kvality poskytované zdravotní péče a bezpečí pacienta.“ (Věstník 06/2009, ©2010) Pomoc a podpora v nemocnicích patří nejspíš k jedné z nejnovějších možností dobrovolnictví, avšak z výše zmíněných slov je patrné, že jeho význam a potřebnost jsou velké.

V této kapitole jsme se snažili podat stručný přehled o oblastech, které potřebují a využívají činnosti dobrovolníků. Každá z nich je zastoupená určitými organizacemi, kde zájemci o dobrovolnictví získají jak více informací o možnostech zapojení, tak i zkušenosti a rady již zapojených osob. Poslední dvě sféry, tj. sociální a zdravotní, budou ještě částečně doplněny v následující podkapitole, která pojednává o organizacích zabývajících se dobrovolnictvím.

2.1 Dobrovolnická centra

S historií a rozvojem dobrovolnictví souvisí i vzrůstající počet dobrovolníků. Ti potřebují zázemí příslušné organizace, centra. Pro jejich efektivní a správné fungování vznikají postupně specializovaná pracoviště, která se zabývají dobrovolnictvím. Často jsou označována jako dobrovolnická centra. S ohledem na legislativní terminologii se může také jednat o vysílající, v některých případech zároveň i přijímající, organizaci. „Základním posláním dobrovolnických center je propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti a spolupráce s neziskovými organizacemi v regionu s cílem zapojení co největšího počtu obyvatel do řešení problémů komunity.“ (Tošner a Sozanská, 2006, s. 100)

Studenti i zaměstnanci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně se mohou věnovat dobrovolnické činnosti pod záštitou Fakulty humanitních studií a spoluprací s různými dobrovolnickými organizacemi. V nabídce je např. působení v Dobrovolnickém centru ADRA Zlín, v obecně prospěšné společnosti Maltéžská pomoc Otrokovice, v dobročinné organizaci Samari Zlín, v organizaci Zdislava Veselí nad Moravou, v centru zdravotní a sociální pomoci Dotek Vizovice nebo v programu Pět P ve Středisku výchovné péče DOMEK Zlín. (Dobrovolnictví, ©2000-2007)

V následující části uvádíme další možnosti zapojení do dobrovolnictví. Popisujeme pět organizací, které se věnují této činnosti v České republice a zejména ve Zlínském kraji.

2.1.1 HESTIA

Organizace HESTIA vznikla roku 1993. Zpočátku působila jako nadace, později jako občanské sdružení. Má celorepublikovou působnost a mezi její hlavní poslání patří propagace, rozvoj a podpora dobrovolnictví v České republice. Hlavním vedoucím je asi nejznámější osoba věnující se dobrovolnictví – PhDr. Jiří Tošner. (Občanské sdružení HESTIA, ©2013)

„Dlouhodobým cílem je, aby přibývalo dobrovolníků i oblastí, v nichž působí, ale také aby se zvyšovala kvalita dobrovolnických programů a profesionalita lidí, kteří s dobrovolníky pracují.“ (Občanské sdružení HESTIA, ©2013) Lze si všimnout, že rozsah aktivit je velmi široký. Podporují a realizují výzkumné, výcvikové a vzdělávací programy, poradenství a terapii, supervize, stáže, vydávají publikace, navazují kontakty s institucemi s podobnými cíli v České republice i v zahraničí. Snaží se o propagaci a publicitu dobrovolnictví, provádějí výzkumná šetření, spolupracují s autory, kteří svá díla věnují dobrovolnictví apod. (Občanské sdružení HESTIA, ©2013) Souhrnně můžeme říci, že HESTIA poskytuje široké spektrum informací a aktivit na celorepublikové úrovni a řada organizací z ní může čerpat.

2.1.2 ADRA

Další organizací zabývající se dobrovolnictvím je ADRA. Bývá označována jako mezinárodní humanitární organizace, která v České republice začala působit v roce 1992 a poskytuje humanitární, rozvojovou a sociální pomoc. (Kdo jsme, 2013) V práci ji však zmiňujeme z důvodu, že koordinuje dobrovolnická centra na našem území. Jedno centrum

sídlí i ve Zlíně, tudíž můžeme její činnost více přiblížit studentům Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

„Dobrovolnická centra fungují jako prostředníci mezi dobrovolníky a přijímajícími organizacemi. Cílem je poskytnout smysluplnou činnost občanům (všech věkových kategorií) a vyhledávat ty, kteří potřebují pomoc. Dobrovolnická centra chtějí nejenom pomáhat, ale i motivovat mladé lidi tak, aby se dobrovolnictví stalo přirozenou součástí společnosti. Dobrovolníci dochází do nemocnic, dětských domovů, azylových domů, domovů pro seniory a věnují svůj čas uživatelům těchto zařízení. Náplň jejich schůzek je různorodá a závisí na osobnosti dobrovolníka, na přáních a potřebách uživatele a na typu přijímající organizace.“ (Dobrovolnická centra, 2013)

Dobrovolnické centrum ve Zlíně sídlí na Burešově. Dobrovolníci se mohou uplatnit v několika přijímajících organizacích, která jsou rozdělena podle cílové skupiny uživatelů/pacientů. Seniorům lze pomáhat v Domu pokojného stáří Naděje Zlín, v Domově pro seniory Burešov, v Domově pro seniory Napajedla, ve zdravotnické sféře na Gerontologickém centru Krajské nemocnice Tomáše Bati ve Zlíně. S osobami se zdravotním postižením lze pracovat v IZAP Slunečnice Zlín, v Dětském centru Zlín nebo ve Středisku rané péče EDUCO Zlín. Osoba, která se ráda věnuje dětem a mládeži může působit v Středisku volného času Ostrov radosti Zlín nebo v Unii Kompas Zlín. Další aktuální přijímající organizace lze najít na webových stránkách organizace ADRA nebo osobně v jejich sídle. (Přijímající organizace, 2013)

2.1.3 Oblastní charita Uherské Hradiště

Oblastní charita Uherské Hradiště obnovila svoji činnost v roce 1991. Podobně jako ADRA působí v sociální, zdravotní a humanitární pomoci. Vychází z křesťanské tradice. Pracovníci pečují a pomáhají starším osobám a nemocným, dětem, mládeži, dospělým, chudým atd. (Vznik a poslání organizace, ©2008)

„Základním principem je snaha vidět v každém člověku samotného Krista a pomáhat potřebným bez rozdílu pohlaví, rasy nebo náboženského přesvědčení.“ (Vznik a poslání organizace, ©2008)

Organizace mimo jiné také zajišťuje dobrovolnické centrum, kdy se prostřednictvím dobrovolníků snaží pomáhat dalším lidem. Zabývá se jednak informační činností, přímou

dobrovolnickou činností, tak i pro dobrovolníky poskytuje různá školení a supervize. Vysílá dobrovolníky do širokého spektra organizací v rámci Oblastních charity Uherské Hradiště, ale také je zapojuje do Programu Pět P. (Dobrovolnické centrum, ©2008)

2.1.4 Spektrum Kroměříž

Dalším větším městem ve Zlínském kraji je Kroměříž. Zde sídlí dobrovolnické centrum Spektrum. Vzniklo v roce 1999 a významně spolupracuje s Národním dobrovolnickým centrem HESTIA. Zaměřuje se zejména na preventivní programy pro děti a mládež v Kroměříži. (O nás, ©2011)

První činností, ve které se mohou dobrovolníci angažovat, je program Pět P. Dobrovolníci na úvod spolupráce absolvují psychologické testy a výcvik, aby poznali sama sebe i charakteristiky dětského věku. Pokud splní požadavky, které se od dobrovolníka očekávají, je jim přidělen žák ZŠ, se kterým se schází jednou týdně. Připravují pro něj aktivity, snaží se užitečně vyplnit jeho volný čas. Tento projekt obsahuje i program Doučování, který má za cíl pomáhat žákům, aby lépe zvládali své školní povinnosti a nemuseli opakovat ročník. (O nás, ©2011)

Ve zdravotnické oblasti se dobrovolníci zapojují v nemocnicích, zejména na ortoptickém oddělení Nemocnice v Kroměříži a na dětském oddělení Nemocnice v Kroměříži, kde se snaží zlepšit psychosociální podmínky hospitalizovaných dětí. Vymýšlejí pro děti různé hry a soutěže, ale také jim mohou pomáhat při rehabilitačních cvičeních nebo při doučování. (Dobrovolníci v Nemocnici v Kroměříži, ©2013)

2.1.5 Adorea Vsetín

V oblasti Vsetínska působí občanské sdružení Adorea, které zahájilo svoji činnost v roce 2003. Jedná se o dobrovolnické centrum, které zajišťuje dobrovolníky pro široké spektrum zařízení zdravotnického a sociálního zaměření. (Kdo jsme, ©2013)

Dobrovolníci věnující se osobám se zdravotním postižením mohou realizovat svou činnost v Týdenním stacionáři pro osoby s mentálním a kombinovaným postižením – Domov Jitka Vsetín, v klubu Auxilium Vsetín, v občanském sdružení Letokruhy Vsetín a v organizaci nevidomých a slabozrakých SONS Vsetín. Pomáhat rodinám s dětmi je možné v Azylovém domě pro matky s dětmi Vsetín, v Rodinném a mateřském centru Vsetín a

v Nízkoprahovém zařízení Rubikon pod Diakonií českobratrské církve evangelické Vsetín. Se seniory lze pracovat v Domově pro seniory Ohrada, v Denním stacionáři Zahrada a v Domově se zvláštním režimem Jabloňová. Všechna zařízení patří pod Diakonii českobratrské církve evangelické Vsetín. Práci dobrovolníků uvítají také v Azylovém domě Elim Vsetín, který se věnuje osobám bez přístřeší, a v Sociálních službách Vsetín, kde jsou dobrovolníkům přiděleny další úkoly. (Přijímací organizace, ©2013)

3 POMÁHAJÍCÍ PROFESE

„Pomáhající profese vznikají v souvislosti se slábnoucí úlohou rodiny a jiných tradičních systémů sociální podpory. Jejich cílem je institucionalizované poskytování této podpory. V širokém pojetí k nim patří medicína, psychologie, pedagogika a sociální práce.“ (Matoušek, 2008, s. 140) Dle výše uvedeného pojetí patří mezi pomáhající profese všechny tři obory respondentů praktické části práce, proto je pro nás zásadním konceptem. Povolání porodní asistentky neobsahuje vymezení Kopřivy (2006, s. 14), který mezi ně řadí pouze lékaře, zdravotní sestry, pedagogy, sociální pracovníky, pečovatelky a psychology. Další zúžení, které již obsahuje pouze působnost sociálních pedagogů, podává Michalík (2011, s. 14), který pod pomáhající profese zahrnuje psychology, lékaře, sociální pracovníky, terapeuty, vychovatele a speciální pedagogy.

Další definici pomáhajících profesí podává Hartl (2004, s. 188): „Jedná se o souhrnný název pro profese, které se zaměřují na pomoc druhým, pomáhají řešit nesnáze, problémy, zdravotní potíže jiných lidí. Patří sem lékaři, zejména psychiatři, dále psychologové, sociální pracovníci, speciální pedagogové, fyzioterapeuti, rehabilitační pracovníci. Společnými znaky jsou mimořádná psychická zátěž, odpovědnost a rizika pro vlastní duševní zdraví.“

Souhrnně lze říci, že pomáhající profese jsou spojeny s poskytováním podpory a pomoci osobám v nepříznivé situaci. Můžeme zde vidět spojitost s dobrovolnictvím. Pracovníci pomáhajících profesí poskytují podporu a pomoc, za kterou jsou finančně odměněni, na rozdíl od dobrovolníků, kteří uvedené činnosti provádějí bez nároku na finanční odměnu. Zmíněné shrnutí potvrzují Kraus a Poláčková (2001, s. 184): „Specifickým rysem pomáhaní je velmi častá spolupráce s dobrovolníky. Byť tito nadšenci neodpovídají a ani nemohou odpovídat typu ideálního pracovníka, mají řadu nesporných předností – především zájem o nezištnou pomoc, nadšení, neotřelost pohledu, častá je věková či zájmová spřízněnost s klienty. Dobrovolník nevyžaduje za svoji práci plat a spokojí se s odměnou v rovině osobního uspokojení.“

Pomáhající profese mají i svá specifika, která popisuje Michalík (2011, s. 14-15). Na pracovníky jsou kladeny požadavky na speciální či specializované vzdělání, zejména vysokoškolské. Je třeba se zaměřit na individuální potřeby nebo problémy jednotlivce. Důležitou roli hraje praxe a další vzdělávání. Praxi lze získat například dobrovolnictvím. Určují také speciální požadavky na osobnost pracovníka, které jsou popsány níže. Je nutné dodr-

žovat etické normy. Pracovník musí ovládat specifická komunikační pravidla s ohledem na okruh uživatelů či pacientů. V pomáhajících profesích se vyskytuje vysoké riziko syndromu vyhoření, které často vede ke stereotypům, ztrátě profesionality až k zanedbávání povinností. Působení v této oblasti je, i přes vyskytující se nároky a možná rizika, svobodnou volbou.

Na osobnost pracovníků v pomáhajících profesích jsou kladeny speciální požadavky, jak bylo výše zmíněno. Kraus a Poláčková (2001, s. 178) popisují ideálního pracovníka jako: „Prosociálně orientovanou zralou osobnost, která si je vědoma svého životního směřování, s příznivým a realistickým sebepojetím, osobnost bez neurotických či psychopatických rysů, s předpoklady sebereflexe vlastního rozhodování, jednání i emocí, otevřená podnětům, ochotná se sebevzdělávat i procházet pravidelnými supervizemi. Osobnost vědoma si zavazujícího étosu pomáhající profese a řady norem, jež je při jejím výkonu nutno dodržovat.“ Lze tedy říci, že důležitými pojmy jsou prosociálnost, sebereflexe, otevřenost a optimismus, sebevzdělávání, supervize a etické normy.

V pomáhajících profesích je pracovník neustále v kontaktu s jinými lidmi. Jak zmiňuje Kopřiva (2006, s. 14), velmi podstatnou roli hraje lidský vztah mezi nimi. Dodává: „Úkolem pracovníka je každého klienta pochopit, zajímat se o něj, vcítit se do něj, přijímat ho, jaký je, držet mu palce – prostě mít ho rád, vidět v něm i ty dobré stránky, které většinou ostatním unikají.“ (Kopřiva, 2006, s. 21)

V dobrovolnictví i v pomáhajících profesích jsou základními pojmy pomáhání a pomoc. Kraus (2008, s. 133) tvrdí, že pomáhání vychází z altruistických potřeb člověka. „Pomáhání lze definovat jako postupy, jimiž je lidem usnadňováno zvládnutí náročných životních situací. Pomáhání může podpořit schopnost člověka řešit situaci vlastními silami nebo ji může oslabovat a posilovat jeho závislost na zdroji pomoci. Efektivní pomáhání by mělo vycházet z dobré znalosti osobní a sociální situace toho, komu je pomáháno, příp. i ze znalostí očekávání jiných lidí, kteří jsou v situaci znevýhodněné osoby angažováni. Pojem pomáhání se užívá spíše v souvislosti s dlouhodobější a organizovanou podporou. Podpora krátkodobá, příp. spontánní je spíše označována jako pomoc.“ (Matoušek, 2008, s. 140) Definici sociální pomoci lze najít např. v psychologickém slovníku. „Je chápána jako chudinská péče nebo podpora, označení pro jednu z nejstarších forem přerozdělování, jejímž prostřednictvím stát, region nebo obec pomáhají těm, kteří to potřebují.“ (Hartl a Hartlová, 2010, s. 414) Výstižnější popis podává Kraus (2008, s. 135): „Pomoc jako aktivní účast při

řešení konkrétní životní situace, a to s konkrétním cílem, který vyplývá z daného ohrožení nebo nouze. Je to soubor činností, kterými se snažíme kompenzovat odhalené nedostatky, tj. aktivizovat člověka a pomáhat mu zajistit sociální i psychickou stabilitu a sociální nezávislost, tedy zkvalitnit jeho život. Pomoc může mít různé podoby – materiální, zajištění základních biologických potřeb, zdravotní péče, osvěta, poradenství, vzdělávání, výchova.“

Někteří autoři se zabývají jinými formami pomoci. Úlehla (2005, s. 33) řadí mezi „Profesionální způsoby pomoci doprovázení, vzdělávání, poradenství a terapii.“ Jelikož pomoc patří k pomáhajícím profesím, lze zde zařadit také aktivity, které popisuje Michalík (2011, s. 16): „Mezi specifické činnosti pracovníků v pomáhajících profesích řadíme aktivity – diagnostika, poradenství, terapie, řešení problému, záznam problému.“ Výše jsme popsali pomáhání a pomoc. Lze říci, že pojmy jsou téměř totožné. Významnější rozdíl najdeme pouze v délce trvání – dlouhodobější pomáhání a krátkodobá pomoc. Pod pomoc jsme zařadili určité aktivity. Dále jsme je však nedefinovali, protože není cílem popsat všechny druhy pomoci, které lze v odborné literatuře najít.

Jak již bylo výše zmíněno, do pomáhajících profesí patří studijní obory Sociální pedagogika, Všeobecná sestra a Porodní asistentka. Nároky kladené na pracovníky pomáhajících profesí odpovídají také požadavkům na studenty těchto oborů.

3.1 Sociální pedagogika

Prvním z oborů, který řadíme mezi pomáhající profese, je Sociální pedagogika. Najít její jednotnou a všemi uznávanou definici není možné. Proto použijeme tři velmi podobná vymezení, která obsáhnou většinu její působnosti. Bakošová (1994 cit. podle Procházka, 2012, s. 65-66) tvrdí, že: „Sociální pedagogika zkoumá vztahy mezi sociálním prostředím a výchovou, formy sociální pomoci a péče o děti, mládež a dospělé, tedy člověka v sociálním prostředí.“ Jiné pojetí má Kraus (2008, s. 40-41), který přidává do předchozí definice osoby, které potřebují pomoc: „Prakticky chápaná sociální pedagogika se soustřeďuje na pomoc v praxi a naplňování ideje sociální pedagogiky zakládáním různých ústavů, zařízení, institucí a hledání různých cest, jak poskytnout podporu těm příslušníkům společnosti, kteří to potřebují.“ Zařazení, pomoc a orientaci na klienta zahrnuje ve svém vymezení Procházka (2012, s. 73): „Sociální pedagogika je ve svém základě jednoznačně řazena mezi obory, které jsou označovány jako pomáhající profese. Její výrazná humanistická orientace

je založena na potřebě pomáhat druhým lidem a na důrazu na respektování individuálních potřeb klienta.“ Poslední zmíněná formulace je pro tuto práci nejuvýstižnější.

Práci zaměřujeme na studenty pomáhajících profesí, proto následně uvádíme uplatnění absolventů. „Uplatnění absolventů sociální pedagogiky je ve státní správě (školství, dětské domovy, speciální školy, diagnostické a výchovné ústavy) a v rozličných sociálních zařízeních (nadační a charitativní zařízení, krizová centra, stacionáře pro postižené děti a mládež). Předpokládá se také účast na životě vlastního regionu či komunity. Absolventi by také měli být vybaveni schopnostmi řídit chod výchovných institucí či neziskových organizací.“ (Speciál O OBORECH, @2000-2013)

Na základě prostudování sylabů předmětů oboru Sociální pedagogika (prezenční i kombinovaná forma studia) na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, můžeme konstatovat, že neobsahuje samostatný předmět Dobrovolnictví. Jedná se tedy okruh, který není zahrnut do výuky.

3.2 Všeobecná sestra

Zdravotnickým oborem, který patří do pomáhajících profesí, je obor Všeobecná sestra. Na rozdíl od sociálních pedagogů nalezneme definici a působnost zdravotních sester ve Vyhlášce o činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků.

„Pracovnice, všeobecná sestra, poskytuje a zajišťuje ošetrovatelskou péči, jejímž účelem je udržení, podpora a navrácení zdraví a uspokojování biologických, psychických a sociálních potřeb změněných nebo vzniklých v souvislosti s poruchou zdravotního stavu jednotlivců nebo skupin prostřednictvím ošetrovatelského procesu.“ (Všeobecná sestra, 2013) Více informací a popis konkrétních činností všeobecných sester najdeme v již výše zmíněné vyhlášce.

Institut zdravotnických studií na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně popisuje na svém webu možnosti uplatnění absolventů oboru Všeobecná sestra. „Po získání praktických zkušeností se absolvent uplatní v oblasti vedení ošetrovatelského týmu na úrovni směnové, staniční sestry nebo sestry odpovědné za kvalitu poskytované ošetrovatelské péče. Vysokoškolské studium umožňuje uplatnění absolventů zejména v těchto oblastech – v ošetrovatelské péči ve státních i nestátních zdravotnických zařízeních poskytujících léčebně preventivní péči, v ošetrovatelské péči v ústavech sociální péče, v oblasti zdravotní výchovy na úrovni primární, sekundární a terciární prevence, v poradenské činnosti a v edukaci klientů,

skupin a členů jejich rodiny, v samostatné práci v rámci domácí péče (po získání předepsané praxe) a při vedení ošetrovatelských týmů na úrovni staniční a směnové sestry (po získání praktických zkušeností). Mohou se také podílet na vědeckých a výzkumných úkolech.“ (O institutu, ©2000-2007)

Na základě prostudování sylabů předmětů oboru Všeobecná sestra (prezenční i kombinovaná forma studia) na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, můžeme konstatovat, že neobsahuje samostatný předmět Dobrovolnictví. Jedná se tedy okruh, který není zahrnut do výuky.

3.3 Porodní asistentka

Posledním z oborů, jehož studenti tvoří respondenty práce, je obor Porodní asistentka, který zároveň patří i mezi pomáhající profese. Popis lze opět nalézt ve Vyhlášce o činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků.

„Porodní asistentka je uznávána jako plně zodpovědný zdravotnický pracovník. Poskytuje ženám potřebnou podporu, péči a radu během těhotenství, porodu a v době poporodní. Na svou vlastní zodpovědnost vede porod. Poskytuje péči novorozencům a dětem v kojeneckém věku. Porodní asistentka může působit i v oblasti zdravotního poradenství a vzdělávání. Organizuje předporodní přípravu a přípravu k rodičovství, která může být rozšířena i do oblasti zdraví žen, sexuálního nebo reprodukčního zdraví a péči o dítě.“ (Kdo je porodní asistentka?, ©2010)

S uvedenou charakteristikou souvisí také možnosti působnosti absolventů. „Jedná se o oblast péče o ženu. Zajišťují odbornou zdravotní a ošetrovatelskou péči v oboru porodnictví a gynekologie ve všech typech státních i nestátních zdravotnických zařízeních, v privátní terénní praxi a domácí péči. Mají uplatnění v preventivní oblasti i v ošetrovatelském procesu, na úseku diagnostiky, sledování a ošetrování těhotných žen, rodiček, šestinedělek a novorozenců. Působí v péči o gynekologicky nemocné ženy i v oblasti dětské gynekologie. Vedou prenatální edukační kurzy a cvičení těhotných žen a šestinedělek. Podobně jako u všeobecných sester, i porodní asistentky se mohou angažovat ve sféře vědecké a výzkumné činnosti.“ (O institutu, ©2000-2007)

Na základě prostudování sylabů předmětů oboru Porodní asistentka na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, můžeme konstatovat, že neobsahuje samostatný předmět Dobrovolnictví. Jedná se tedy okruh, který není zahrnut do výuky.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DESIGN VÝZKUMU

V předchozí části práce jsme se snažili popsat dobrovolnictví, jeho oblasti a také najít určité souvislosti s pomáhajícími profesemi. Lepší vyjádření by bylo v kontextu studentů pomáhajících profesí. Objevuje se však i možnost, že se studenti nemusejí v budoucnu této oblasti věnovat a mohou např. změnit obor. Domníváme se však, že většina se bude snažit zůstat v této sféře a z toho také vyplývá vztah k pomoci a pomáhání, k práci dělané bez nároku na jakoukoliv odměnu. V současné době jsou i pomáhající profese ne zcela dobře finančně ohodnoceny, proto již studenti musí s tímto faktem počítat. Budou tedy dělat svou práci spíše z vlastního zájmu, z určité motivovanosti, než kvůli finančnímu výdělku. Můžeme zde spatřovat tedy velkou podobnost s dobrovolnictvím, s činnostmi prováděnými bez finanční odměny. V teoretické části práce jsme se snažili položit teoretická východiska pro část praktickou.

Dobrovolnictví je oblast, které se u nás nevěnuje tolik osob jako v některých zahraničních zemích. V následující praktické části se tedy snažíme zachytit situaci zapojení, či nezapojení studentů pomáhajících profesí do dobrovolnictví, nabídnout jim možnost rozšíření informací o této oblasti prostřednictvím vyučovaného předmětu.

Cílem praktické části práce je zjistit, jaký vztah mají studenti pomáhajících profesí Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Fakulty humanitních studií k dobrovolnictví.

4.1 Výzkumné otázky

Na základě stanovení výzkumného cíle jsme zvolili hlavní výzkumnou otázku: Jaký vztah mají studenti pomáhajících profesí Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně k dobrovolnictví?

Hlavní výzkumnou otázku dále specifikujeme pomocí dílčích výzkumných otázek:

- Jaký postoj zastávají studenti vzhledem k dobrovolnictví? (otázky č. 3-5)
- V jaké oblasti se angažují studenti – dobrovolníci? (otázky č. 6-9)
- Co studentům – dobrovolníkům přináší jejich dobrovolnická činnost? (otázka č. 10)
- Jak studenti, kteří nejsou dobrovolníky, popisují své možné dobrovolnické působení? (otázky č. 11-14)

- Jak studenti hodnotí možné zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijních plánů? (otázky č. 15-17)

4.2 Hypotézy

Na začátku výzkumu jsme si stanovili tři hypotézy, jejichž tvrzení následně buď potvrdíme, nebo vyvrátíme.

1H: Předpokládáme, že studium určitého oboru má vliv na množství informací o dobrovolnictví. (otázky č. 2 a č. 3)

2H: Předpokládáme, že existuje souvislost mezi studiem konkrétního oboru a vykonáváním dobrovolnické činnosti. (otázky č. 2 a č. 5)

3H: Předpokládáme, že množství informací o dobrovolnictví má vliv na možné zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijních plánů. (otázky č. 3 a č. 15)

4.3 Výzkumný soubor

Na základě předem stanovených kritérií jsme zvolili výzkumný soubor – studenty pomáhajících profesí. Vzhledem k nabídce oborů ke studiu na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně Fakultě humanitních studií jsme vybrali tři obory pomáhajících profesí, které odpovídají našemu zaměření. Jedná se o obor Sociální pedagogika, Všeobecná sestra a Porodní asistentka.

Základním souborem jsou studenti vybraných oborů (Sociální pedagogika, Porodní asistentka, Všeobecná sestra) Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Fakulty humanitních studií.

Výběrovým souborem jsou studenti 3. ročníků vybraných oborů FHS UTB ve Zlíně – konkrétně obor Sociální pedagogika (prezenční i kombinovaná forma studia), Všeobecná sestra (prezenční i kombinovaná forma) a Porodní asistentka (prezenční forma studia). Omezení pouze na 3. ročníky souvisí s absolvováním většiny vyučovaných předmětů, což může ovlivnit některé odpovědi v předloženém dotazníku.

Mezi humanitní obory na výše uvedené univerzitě patří i obor Zdravotně sociální pracovník. Jeho studenti však nebyli vybráni ze dvou důvodů – v současné době nemá k dispozici studenty 3. ročníku a zároveň obor již obsahuje předmět Dobrovolnictví ve studijních plánech.

4.4 Metody sběru dat

K získání dat jsme si zvolili kvantitativní výzkum realizovaný formou dotazníkového šetření. Jak uvádí Chráska (2007, s. 164) výhodou dotazníku je zejména poměrně rychlé a ekonomické shromažďování dat od velkého počtu respondentů.

Dotazník vychází z teoretických východisek nastíněných v teoretické části práce a s ohledem na stanovené výzkumné otázky a hypotézy. Skládá se ze 17 položek. Obsahuje jednak položky uzavřené, kdy studenti vybírají z nabízených možností, tak i položky polouzavřené a otevřené, kdy mají příležitost k vyjádření své vlastní odpovědi.

Dotazník byl rozdělen do čtyř oblastí – obecné (demografické) informace, zapojení do dobrovolnictví, nezapojení do dobrovolnictví a předmět Dobrovolnictví, který by mohl být integrován do studijních plánů jednotlivých oborů.

V rámci pilotního výzkumu byl dotazník předložen 10 studentům, kteří měli poukázat na případné nedostatky a zhodnotit srozumitelnost jednotlivých položek. Na základě zjištěných nedostatků byl upraven. Jednalo se o zlepšení grafické úpravy jednotlivých částí pro snazší orientaci v celém dotazníku.

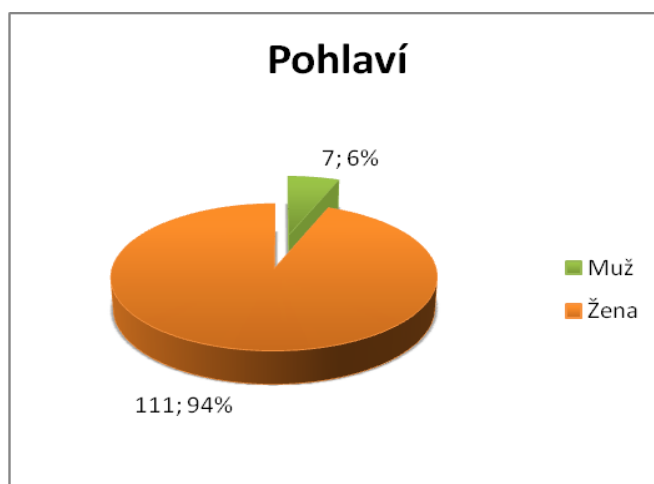
Následně byl dotazník osobně distribuován 120 studentům vybraných oborů v termínu 4.-15. března 2013. Zpět jsme obdrželi všech 120 vyplněných dotazníků. Návratnost činila 100%. Z vyplněných dotazníků bylo nutné 2 vyřadit z důvodu nezodpovězení některých otázek. Celkový počet respondentů tedy činil 118. Poté byla získaná data postupně zaznamenána, vyhodnocena a analyzována. Data byla vyhodnocena pomocí testu nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku a testu nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku.

5 ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ DAT

V této kapitole se věnujeme zpracování a vyhodnocení dat získaných dotazníkem. Pro přehlednost jsou údaje uspořádány do tabulek a grafů. Počet respondentů je 118, avšak na základě odpovědí se v některých otázkách tento počet snížil. Vzhledem k odpovědi na otázku č. 5 se dotazník dělil na dvě části – pro studenty zapojené do dobrovolnictví (39 respondentů) a nezapojené do dobrovolnických činností (79 respondentů). Na otázky č. 16 a č. 17 odpovídali pouze studenti, kteří v otázce č. 15 uvedli, že by bylo přínosné zavedení předmětu Dobrovolnictví. Pro vytvoření předmětu se vyjádřilo 84 respondentů.

Demografické informace

První část dotazníku je zaměřena na obecné informace o respondentech a jejich vztah k dobrovolnictví. Skládá se z 5 položek, které jsou určeny pro všechny respondenty. Celkový počet respondentů pro tuto část je 118 osob.

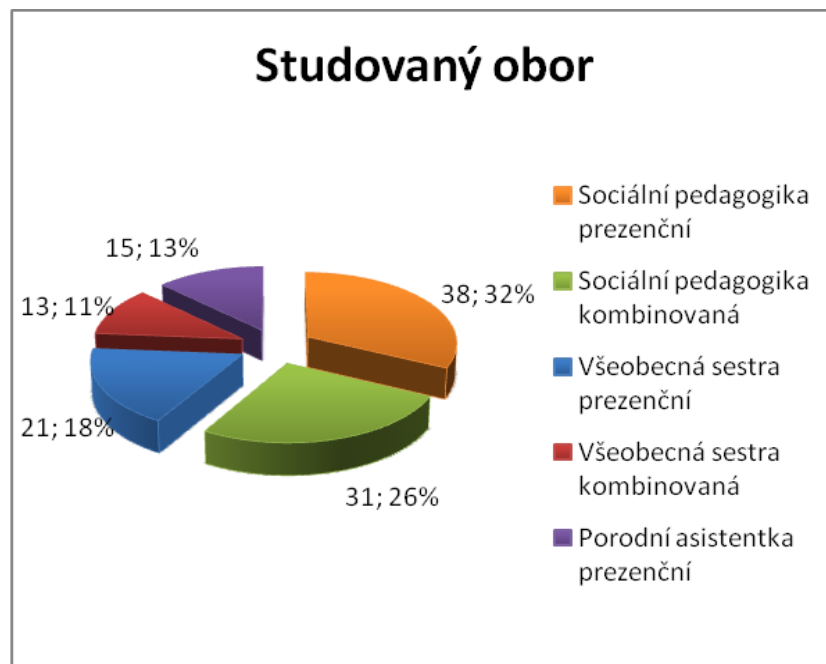

Graf č. 1 Pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 1 zjišťovala pohlaví respondentů (graf č. 1). Většinu dotázaných tvoří ženy – 111 respondentů (94%). Muži byli zastoupeni v menším počtu – 7 respondentů (6%). Uvedené výsledky nejsou překvapující, protože v pomáhajících profesích působí ve většině ženy.

Z důvodu malého počtu respondentů mužského pohlaví nejsou další otázky děleny podle pohlaví.

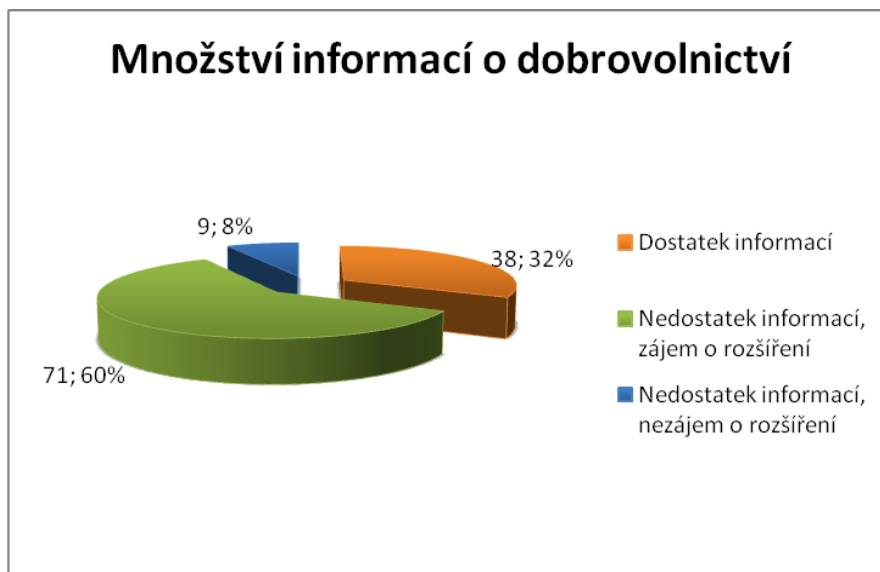

Graf č. 2 Studovaný obor

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 2 byla zaměřena na určení studovaného oboru respondentů. Z grafického znázornění (graf č. 2) je patrné, že nejvíce byl zastoupen obor Sociální pedagogika v prezenční formě studia, počtem 38 respondentů (32%). Další pořadí podle početního zastoupení respondentů – obor Sociální pedagogika, kombinovaná forma studia 31 respondentů (26%), Všeobecná sestra, prezenční forma studia 21 respondentů (18%), Porodní asistentka, prezenční forma studia 15 respondentů (13%). Nejméně respondentů bylo z oboru Všeobecná sestra, kombinovaná forma studia 13 osob (11%).

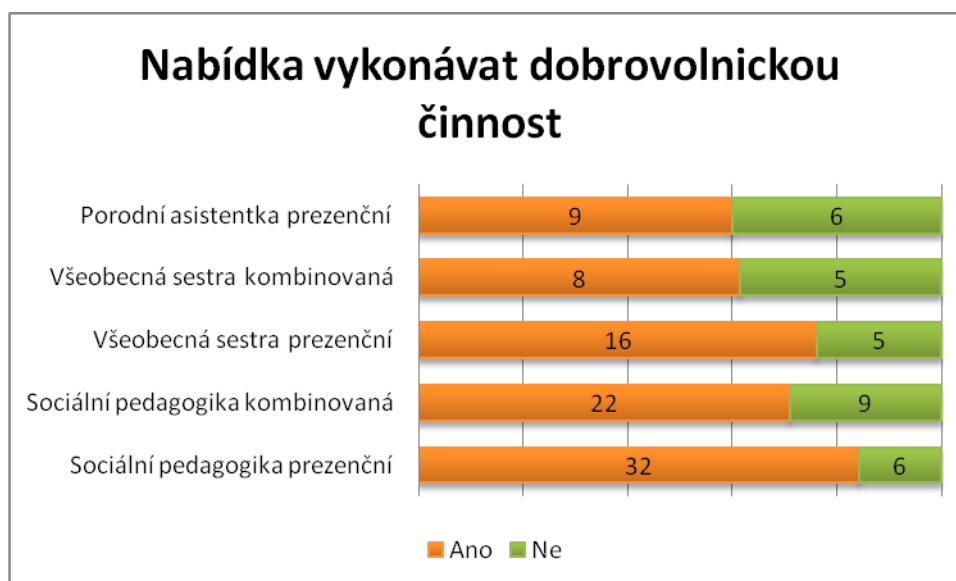
V souvislosti s první otázkou, která se zaměřovala na pohlaví, bylo zjištěno, že všech 7 respondentů mužského pohlaví studuje obor Sociální pedagogika – 5 z nich v prezenční formě studia a zbylí 2 respondenti v kombinované formě studia. Z ostatních oborů nám žádný student dotazník nevyplnil.

Graf č. 3 Množství informací o dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

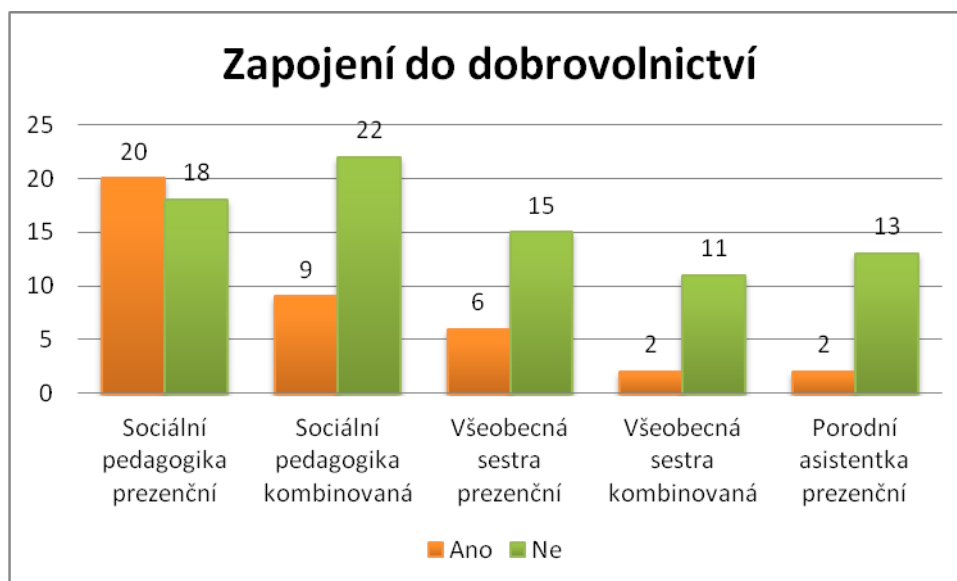
Graf č. 3 vyhodnocuje otázku č. 3, ve které byli studenti dotazováni na posouzení, zda mají dostatek informací o dobrovolnictví. 71 respondentů (60%) uvedlo, že nemá dostatek informací a zároveň mají zájem si je rozšířit. 38 respondentů (32%) má dostatek informací a 9 respondentů (8%) tvrdí, že má nedostatek informací, ale nemají zájem o jejich rozšíření.

Graf č. 4 Nabídka vykonávat dobrovolnickou činnost

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 4 zkoumala, zda byla studentům již nabídnuta možnost vykonávat dobrovolnickou činnost. Z grafu č. 4 lze vyčíst, že 87 respondentům (74%) již byla nabídnuta možnost působit jako dobrovolník. Takovou nabídku nejčastěji obdrželi studenti oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia. Návrh na zapojení se do dobrovolnictví ještě neobdrželo 31 respondentů (26%).

Graf č. 5 Zapojení do dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 5 vychází z odpovědí respondentů na otázku č. 5, která se zabývala zjištěním, zda jsou respondenti zapojeni do dobrovolnictví. 79 z nich (67%) uvedlo, že nejsou zapojeni. Zbývajících 39 respondentů (33%) uvedlo, že jsou dobrovolníky. Je patrné, že u oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia je přibližně stejný počet dobrovolníků a těch, kteří nejsou dobrovolníky a zároveň jako v jediném oboru převládají dobrovolníci. U ostatních oborů výrazně převládají studenti, kteří nejsou dobrovolníky. Nejmenší zastoupení vykonávání dobrovolnické činnosti jsme zaznamenali u oboru Porodní asistentka, prezenční forma studia – 2 respondenti (13%).

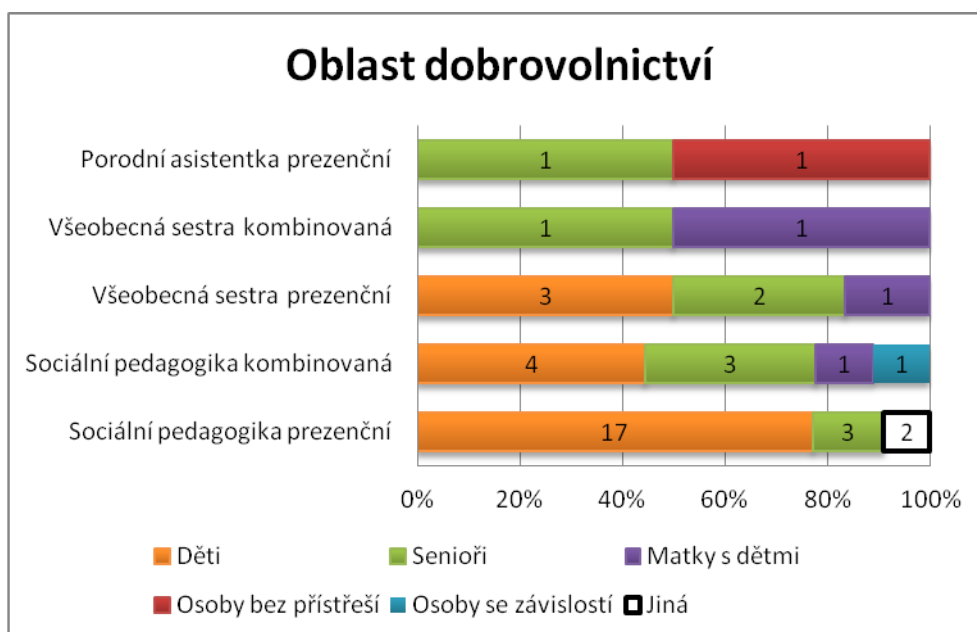
V souvislosti s předchozí otázkou (otázka č. 4) uvedlo z 87 respondentů, kterým byla nabídnuta dobrovolnická činnost, pouze 39 respondentů, že jsou dobrovolníky, což

představuje 45% z nich. Zbývajících 48 respondentů není zapojeno do dobrovolnictví (55%).

Otázka č. 5 se věnovala zapojení respondentů do dobrovolnictví. Na základě odpovědí byl dotazník dále rozdělen na dvě části. První z nich, nazvaná zapojení do dobrovolnictví, byla určena pro studenty, kteří uvedli, že jsou dobrovolníky. V druhé části, nazvané nezapojení do dobrovolnictví, odpovídali na otázky pouze ti studenti, kteří se v otázce č. 5 vyjádřili, že nejsou dobrovolníky.

Zapojení do dobrovolnictví

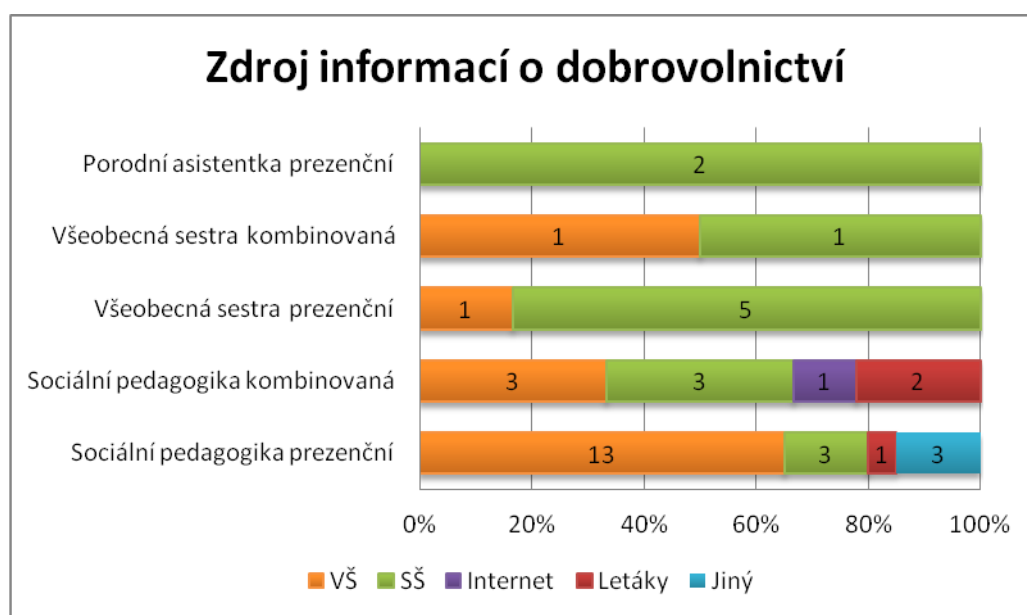
Část dotazníku, která obsahuje otázky č. 6-10, byla určena pouze pro studenty, kteří jsou dobrovolníky, a proto byla nazvána zapojení do dobrovolnictví. Vzhledem k tomu se počet respondentů pro tento úsek snížil na počet 39 respondentů. Otázka č. 6 navíc umožňovala více odpovědí, čehož však využil minimální počet respondentů.

Graf č. 6 Oblast dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 6 vyhodnocuje odpovědi na otázku č. 6 týkající se oblasti dobrovolnictví, ve které se respondenti angažují. Studenti mohli zvolit více odpovědí, čehož však většinou nevyužili. Nejvíce jsou studenti zapojeni do práce s dětmi (24 respondentů). Dále do práce se seniory (10 respondentů), s matkami s dětmi (3 respondenti). Jiné možnosti uvedli jako práci s osobami s postižením (2 respondenti). Shodně 1 student pracuje s osobami bez přístřeší a s osobami se závislostí. Žádný student se nevěnuje práci s nezaměstnanými. Předpokládali jsme, že studenti oboru Porodní asistentka, prezenční forma studia se budou vzhledem ke svému budoucímu profesnímu působení věnovat zejména práci s dětmi, příp. práci s matkami s dětmi. Tuto možnost však ani jeden ze 2 respondentů neuvedl. Naopak studenti oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia nejčastěji působí v oblasti práce s dětmi.

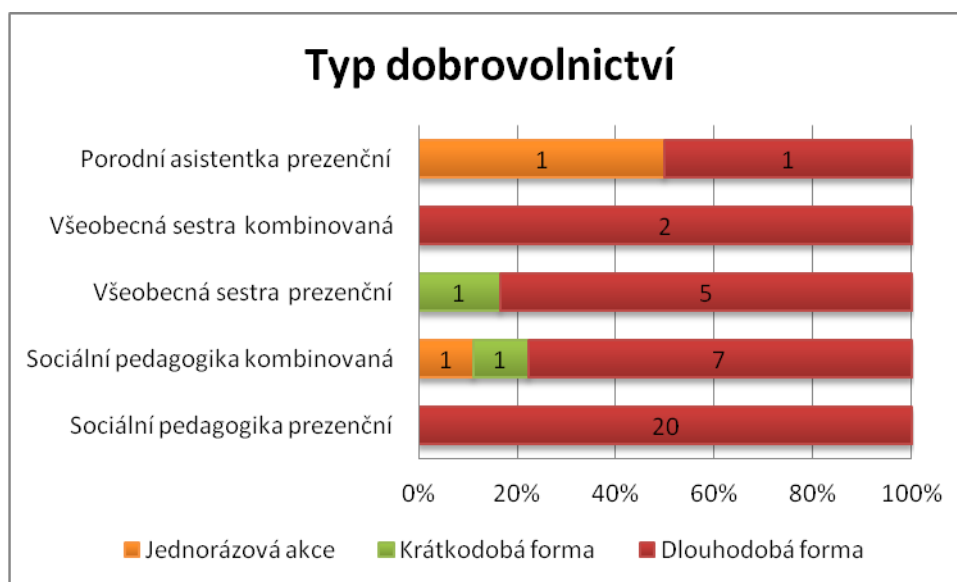

Graf č. 7 Zdroj informací o dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 7 byli studenti dotazováni na zdroj informací o dané možnosti dobrovolnických činností. Graf č. 7 ukazuje, že 18 respondentů (46%) získalo informace o možnosti dobrovolnického působení na vysoké škole. 14 respondentů (35%) uvedlo, že obdrželi informace na střední škole, 3 respondenti (8%) z letáků, 3 respondenti (8%) napsali jiný zdroj, konkrétně jeden rodinná zkušenost a dva od přátel. Pouze 1 respondent (3%) uvedl, že informace našel na internetu. Žádný respondent neuvedl, že by četl nabídku

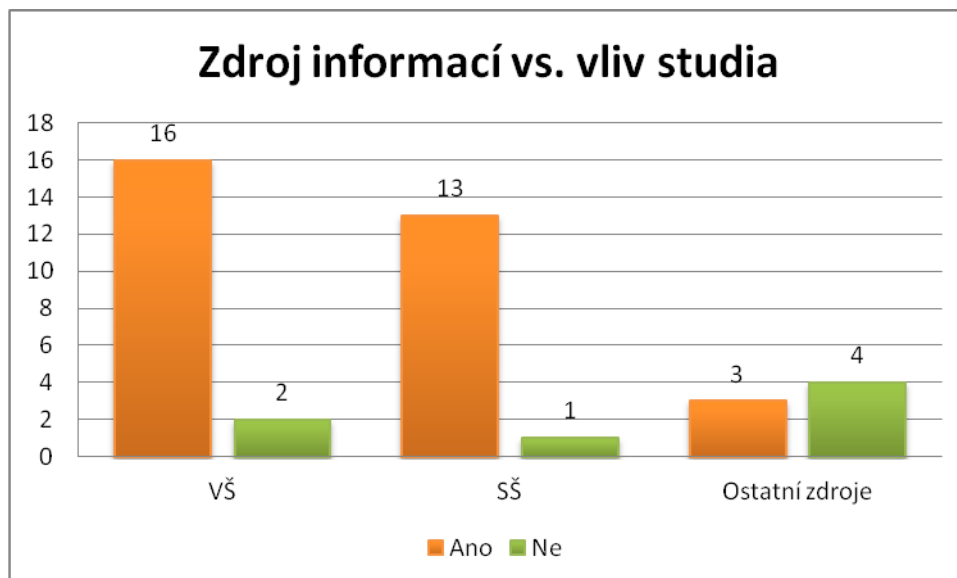
dobrovolnické činnosti v tisku. Respondenti oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia uváděli jako zdroj informací zejména vysokou školu, na rozdíl od respondentů oboru Porodní asistentka, prezenční forma studia, kteří získali informace na střední škole.

Graf č. 8 Typ dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 8 byla zaměřena na určení typu dobrovolnictví. Graf č. 8 ukazuje výsledky – 35 respondentů (90%) se angažuje v dlouhodobé pomoci. Této formě se zcela věnují studenti oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia a oboru Všeobecná sestra, kombinovaná forma studia. Shodně, tj. 2 respondenti (5%) pomáhají při jednorázové akci a 2 respondenti (5%) poskytují krátkodobou pomoc. Předpokládali jsme, že respondenti kombinované formy studia se budou více věnovat spíše jednorázové akci, příp. krátkodobé forma dobrovolnické činnosti z důvodu studia, zaměstnání a dalších povinností. Naše domněnka však byla vyvrácena.

Graf č. 9 Zdroj informací vs. vliv studia

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 9 ve vztahuje k otázkám č. 7 a č. 9. V otázce č. 9 byli respondenti dotazováni, zda mělo studium vliv na působení jako dobrovolník. 32 respondentů (82%) uvedlo, že díky studiu se stali dobrovolníky. U 7 respondentů (18%) nemělo studium vliv na jejich působení jako dobrovolník.

K podobné tematice se vztahovala také otázka č. 7 – zda studenti získali informace o dobrovolnictví v rámci studia na střední nebo vysoké škole. 29 respondentů uvedlo, že získalo informace v rámci studia na střední nebo vysoké škole a zároveň i studium mělo vliv na jejich působení v dobrovolnických aktivitách. 3 respondenti sice získali informace prostřednictvím školy, ale studium nemělo vliv. Můžeme tedy konstatovat, že právě oblast studia pomáhajících profesí souvisí se zdrojem informací o dobrovolnictví.

Přínos dobrovolnictví	Absolutní četnost
Nové zkušenosti	23
Nové vztahy a kontakty	13
Seberealizace	20
Smysluplné trávení volného času	17
Prospěšnost pro druhé	21
Naplnění potřeby pomáhat	18
Jiný	0
Celkem	112

Tabulka č. 1 Přínos dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 10 se studenti vyjadřovali k přínosu dobrovolnické činnosti. Jedná se o otázku, ve které mohli studenti označit max. 3 odpovědi, čehož většinou využili. Tabulka č. 1 ukazuje výsledky. Největší přínos vidí respondenti v získání nových zkušeností (23 respondentů). Dále prospěšnost pro druhé (21 respondentů), seberealizace (20 respondentů), naplnění potřeby pomáhat (18 respondentů), smysluplné trávení volného času (17 respondentů). Nejmenší přínos vidí respondenti v navázání nových vztahů a kontaktů (13 respondentů). Žádný respondent nedoplnil jinou formu přínosu. U této otázky vybírali respondenti všech oborů jednotlivé možnosti přibližně se stejnou četností, proto neuvádíme rozdělení tabulky na konkrétního obory.

Nezapojení do dobrovolnictví

Třetí oddíl dotazníku byl určen pro studenty, kteří v otázce č. 5 uvedli, že nejsou dobrovolníky. Položky byly podobně zaměřeny pro osoby již zapojené do dobrovolnictví, avšak se vztahovaly spíše k možnému budoucímu zapojení. Počet respondentů pro tento oddíl byl 79.

Motivace k dobrovolnictví	Absolutní četnost
Dostatek času	12
Pomoc druhým	10
Větší informovanost	9
Zajímavá nabídka	8
Nevím	8
Společné zapojení s přáteli	4
Jiná	28
Celkem	79

Tabulka č. 2 Motivace k dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

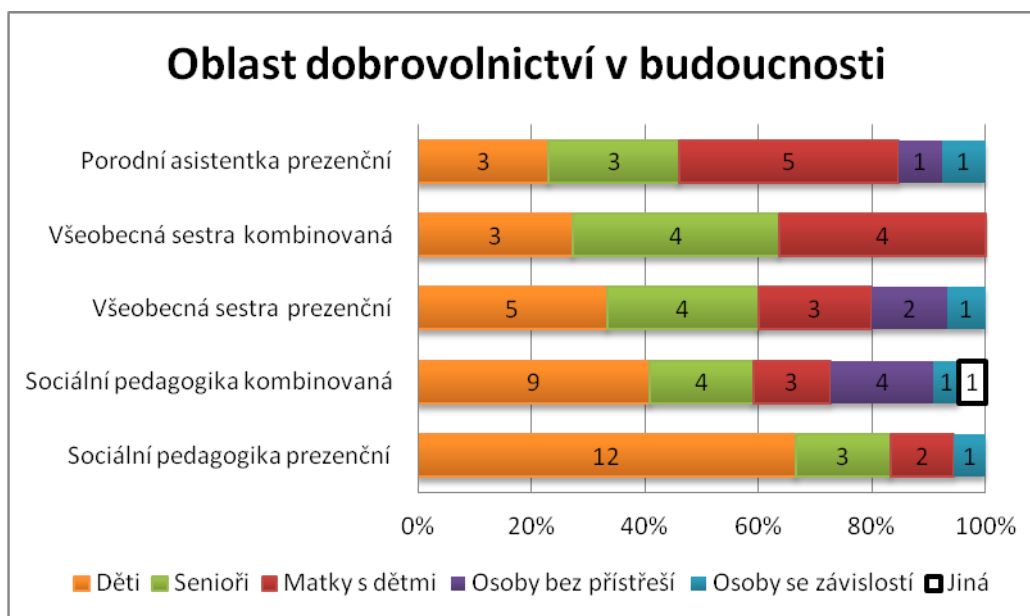
Tabulka č. 2 vystihuje výsledky otázky č. 11, která se zabývala motivací k dobrovolnictví u studentů, kteří ještě nejsou dobrovolníkem. Jednalo se o otevřenou otázku, proto výsledky jsou dosti rozmanité. Tabulka č. 2 obsahuje pouze nejčastější odpovědi, položka jiná zahrnuje všechny odpovědi s velmi malou četností. Kompletní tabulka odpovědí se nachází v přílohách (tabulka č. 11). Jako největší motivaci studenti uvádějí dostatek času (12 respondentů) – takovou odpověď uvedlo 7 studentů oboru Sociální pedagogika, kombinovaná forma studia, naopak žádný student z oboru Všeobecná sestra prezenční forma studia neodpověděl, že by ho motivoval dostatek času. Celkově druhou největší motivací je pomoc druhým (10 respondentů). Také 9 respondentů poukázalo na nedostatečnou informovanost o dobrovolnictví – stejně odpověděli i v otázce č. 3, že nemají dostatek informací o dobrovolnictví a chtějí si je rozšířit. Opět neuvádíme rozdělení tabulky na jednotlivé obory, protože kromě výše zmíněných možností se odpovědi vyskytovaly přibližně se stejnou četností.

Překážka k vykonávání dobrovolnictví	Absolutní četnost
Nedostatek času	51
Nevím	6
Nic	5
Nedostatek financí	3
Nedostatek informací	3
Jiná	11
Celkem	79

Tabulka č. 3 Překážka k vykonávání dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

V otázce č. 12 (tabulka č. 3) byli studenti dotazováni na překážku, která jim brání ve vykonávání dobrovolnických činností. I přesto, že se jednalo o otevřenou otázku a každý mohl napsat svoji odpověď, uvedlo přes polovinu respondentů (51 respondentů), že nedostatek času jim brání v zapojení se do dobrovolnictví. Dalšími odpověďmi byly nevíím (6 respondentů) a nic (5 respondentů). Shodně 3 respondenti, napsali, že mají nedostatek financí a nedostatek informací. Odpovědi s malými četnostmi jsou zahrnuty v tabulce č. 4 pod položkou jiná. Celkový výčet odpovědí obsahuje tabulka č. 12 uvedená v přílohách. Opět neuvádíme rozdělení tabulky na konkrétní obory, protože se odpovědi vyskytovaly přibližně se stejnou četností.

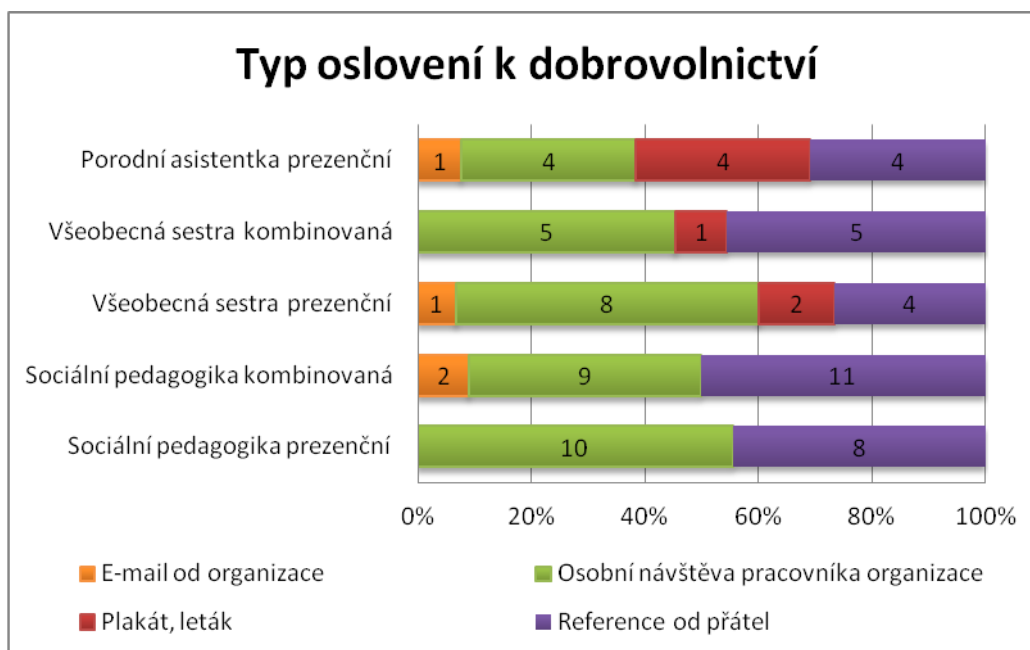

Graf č. 10 Oblast dobrovolnictví v budoucnosti

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 10 souvisí s otázkou č. 13, kde studenti měli zvolit, příp. dopsat, oblast, ve které by v budoucnosti chtěli působit jako dobrovolníci. Podobně jako v otázce č. 6 nejčastěji uvedli, že by se zapojili do práce s dětmi (32 respondentů) – výrazná převaha u studentů oboru Sociální pedagogika, prezenční i kombinovaná forma studia. Můžeme tedy konstatovat, že se jedná o původní zaměření sociální pedagogiky na děti a dospívající. Dále by se studenti rádi zapojili do práce se seniory (18 respondentů), s matkami s dětmi (17 respondentů), s osobami bez přístřeší (7 respondentů), s osobami se závislostí (4 respondenti). Jeden respondent u oboru Sociální pedagogika, kombinovaná forma studia uvedl záchranu zvířat, která však nespadá do sociální ani zdravotní oblasti. Žádný z těchto respondentů nechce pracovat s nezaměstnanými osobami. Kromě výše zmíněné převahy jedné možnosti u oboru Sociální pedagogika, prezenční i kombinovaná forma studia vybírali studenti ostatní odpovědi s přibližně stejnou četností.

Výsledky výzkumu, které uveřejnilo Ministerstvo práce a sociálních věcí na konci roku 2012, ukazují, že 42% dobrovolníků v sociálních službách pracuje se seniory (Dobrovolnictví v sociálních službách, 2012). Z vlastního výzkumu vyplynulo, že pouze 24% respondentů pracuje se seniory a tuto oblast možného budoucího dobrovolnictví zvolilo pouze 23% respondentů, což jsou výrazně nižší výsledky, oproti výzkumu Ministerstva.

Graf č. 11 Typ oslovení k dobrovolnictví

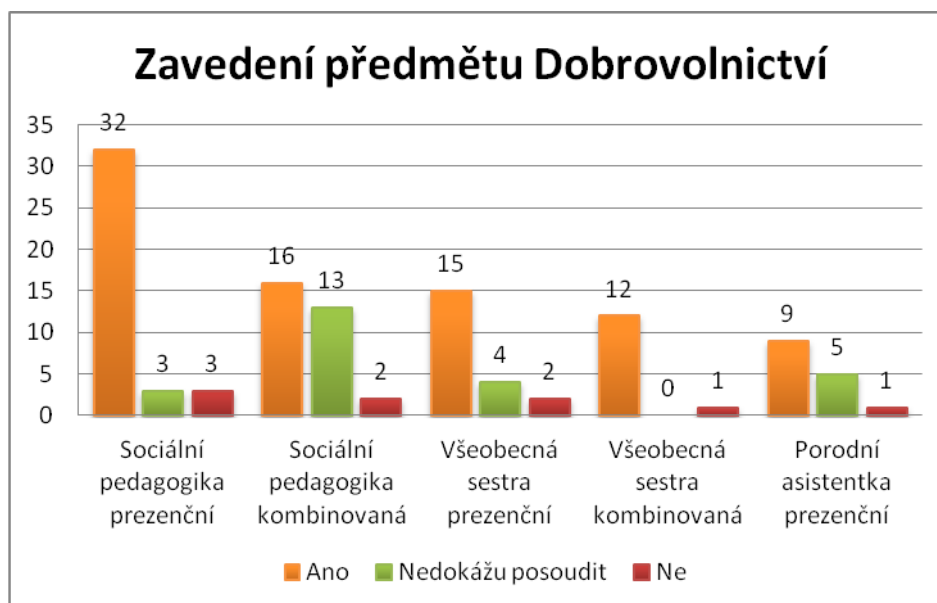
Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 11 vychází z odpovědí respondentů na otázku č. 14, která zjišťovala, jaký typ oslovení k dobrovolnictví respondenti upřednostňují. 36 respondentů (46%) by uvítalo osobní návštěvu pracovníka organizace, která spolupracuje s dobrovolníky. Lze poukázat na výraznou převahu této odpovědi u studentů oboru Všeobecná sestra, prezenční forma studia. U 32 respondentů (40%) hrají důležitou roli reference od přátel. Typ oslovení pomocí plakátu nebo letáku zaujme 7 respondentů (9%) a e-mail od organizace, která spolupracuje s dobrovolníky, upoutá 4 respondenty (5%). Možnost vyjádřit se vlastní odpovědí nevyužil žádný respondent.

Z výše uvedených výsledků vyplývá možný návrh do předmětu Dobrovolnictví, zejména forma semináře, která by mohla obsahovat osobní návštěvu pracovníka některého dobrovolnického centra nebo by mohl být pozván jiný student, který je již dobrovolníkem.

Předmět dobrovolnictví

Poslední část dotazníku byla opět určena pro všechny respondenty. Avšak na základě odpovědi na otázku č. 15 se snížil počet respondentů, kteří odpovídali na další dvě otázky. Celkový počet respondentů byl 118, resp. 84 osob.

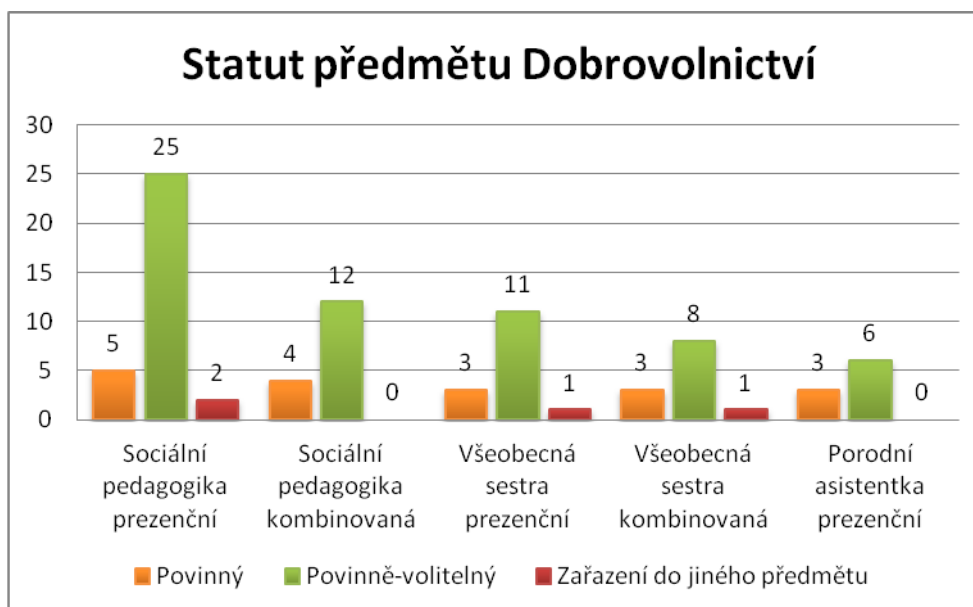

Graf č. 12 Zavedení předmětu Dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 15 zjišťovala, zda mají studenti zájem o zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijních plánů. Graf č. 12 zobrazuje výsledky. 84 respondentů (71%) považuje za přínosné zavedení předmětu Dobrovolnictví. 25 respondentů (21%) nedokáže posoudit a 9 respondentů (8%) se domnívá, že by to nebylo přínosné. Je patrné, že tento předmět by nejvíce uvítali studenti oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia a oboru Všeobecná sestra, kombinovaná forma studia. Přínos zavedení předmětu nedokážou posoudit nejvíce studenti oboru Sociální pedagogika, kombinovaná forma studia.

U otázky č. 15 uvedlo 84 respondentů, že by uvítali zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijních plánů. Na základě toho se počet respondentů pro otázky č. 16 a č. 17 snížil ze 118 na 84 respondentů.

Graf č. 13 Statut předmětu Dobrovolnictví

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 13 zobrazuje výsledky otázky č. 16 – statut předmětu Dobrovolnictví. 62 respondentů (74%) zvolila povinně-volitelný předmět. Povinný předmět určilo 18 respondentů (21%). Zbývá 4 respondenti (5%) by oblast dobrovolnictví zařadili do jiného předmětu – konkrétně Sociální práce a Sociální služby (v oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia), Odborná praxe (v oboru Všeobecná sestra, prezenční forma studia) a Ošetřovatelství (v oboru Všeobecná sestra, kombinovaná forma studia). Souhrnně lze konstatovat, že studenti by uvítali povinně-volitelný předmět, namísto povinného předmětu.

Výsledky otázky č. 17 bylo nutné rozdělit podle formy studia, protože každá forma studia má jinou hodinovou dotaci pro předměty. Prezenční formu studia zastupuje obor Sociální pedagogika, Všeobecná sestra a Porodní asistentka – vše v prezenční formě studia. Kombinovaná forma studia zahrnuje obor Sociální pedagogika a Všeobecná sestra, obojí v kombinované formě studia. Dále byly odpovědi rozděleny na přednášku a na seminář. Odpovědi respondentů, kteří v otázce č. 16 uvedli, že by oblast dobrovolnictví zařadili do jiného předmětu, nejsou zahrnuty v žádné z tabulek vztahujících se k otázce č. 17.

Rozsah výuky	Absolutní četnost
0 hod.	14
1 hod.	21
2 hod.	14
4 hod.	3
6 hod.	1
Celkem	53

*Tabulka č. 4 Rozsah výuky –
prezenční forma studia – přednáška*

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 4 vyhodnocuje odpovědi na otázku č. 17 a). Jedná se o přednášku, jejíž rozsah volili studenti prezenční formy studia. 21 respondentů určilo 1 hodinu přednášky za týden. 2 hodiny přednášky/týden určilo 14 respondentů. 4-hodinovou přednášku za týden napsali 3 respondenti a 6-hodinovou přednášku/týden 1 respondent. 14 respondentů uvedlo pouze hodinovou dotaci pro seminář, přednášku by nerealizovali. Je překvapující, že studenti zvolili i formu přednášky povinně-volitelného předmětu. V současných studijních plánech jsou povinně-volitelné předměty realizované pouze ve formě semináře, příp. cvičení.

Rozsah výuky	Absolutní četnost
0 hod.	8
4 hod.	1
5 hod.	7
10 hod.	9
15 hod.	2
Celkem	27

*Tabulka č. 5 Rozsah výuky –
kombinovaná forma studia – přednáška*

Zdroj: vlastní výzkum

Hodinové dotace přednášky u studentů kombinované formy studia ukazuje tabulka č. 5. 9 respondentů určilo 10 hodin přednášky za semestr. 7 respondentů stanovilo 5 hodin přednášky/semestr. 2 respondenti vymezili 15 hodin přednášky/semestr. 1 respondent určil 4 hodiny za semestr. 8 respondentů nezvolilo hodinovou dotaci pro přednášku.

Rozsah výuky	Absolutní četnost
0 hod.	8
1 hod.	15
2 hod.	28
4 hod.	2
Celkem	53

*Tabulka č. 6 Rozsah výuky –
prezenční forma studia – seminář*

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka č. 6 vyhodnocuje otázku č. 17 b), což je seminář u studentů prezenční formy studia. 28 respondentů zvolilo 2-hodinový seminář za týden. Seminář v rozsahu 1 hodina/týden vymezilo 15 respondentů. 2 respondenti určili 4 hodiny na seminář/týden. 8 respondentů by seminář vůbec nerealizovalo.

Rozsah výuky	Absolutní četnost
0 hod.	7
5 hod.	11
7 hod.	1
10 hod.	8
Celkem	27

*Tabulka č. 7 Rozsah výuky –
kombinovaná forma studia – seminář*

Zdroj: vlastní výzkum

Studenti kombinované formy studia vymezili tři hodnoty pro rozsah výuky semináře, což ukazuje tabulka č. 7. 11 respondentů určilo 5 hodin pro seminář za semestr. 8 respondentů zvolilo 10 hodin/semestr. 1 respondent stanovil 7 hodin/semestr. Formu semináře nezvolilo 7 respondentů.

Verifikace hypotéz

V následujícím textu uvádíme verifikaci hypotéz, které byly stanoveny v úvodu praktické části.

Pro otázky č. 2 a č. 3 byla stanovena hypotéza H_1 (množství informací o dobrovolnictví závisí na studovaném oboru). Odpovědi b) a c) jsme sloučili do jedné položky, protože se týkaly nedostatku informací.

H_0 : Mezi studiem konkrétního oboru a množstvím informací o dobrovolnictví není statisticky významná závislost.

H_A : Mezi studiem konkrétního oboru a množstvím informací o dobrovolnictví je statisticky významná závislost.

	Dostatek informací	Nedostatek informací	Σ
Sociální pedagogika prezenční	18 (12,237)	20 (25,763)	38
Sociální pedagogika kombinovaná	8 (9,983)	23 (21,017)	31
Všeobecná sestra prezenční	8 (6,763)	13 (14,237)	21
Všeobecná sestra kombinovaná	2 (4,186)	11 (8,814)	13
Porodní asistentka prezenční	2 (4,831)	13 (10,169)	15
Σ	38	80	118

Tabulka č. 8 Kontingenční tabulka k hypotéze H_1

Zdroj: vlastní výzkum

Vypočítané testové kritérium: $\chi^2 = 9,048$

Stupeň volnosti: $f = 4$

Zvolená hladina významnosti: 0,05

Kritická hodnota testového kritéria: $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je menší, než kritická hodnota testového kritéria χ^2 , proto přijímáme nulovou hypotézu na hladině významnosti 0,05.

Z tabulky č. 8 je patrné, že studenti kombinované formy studia mají výrazně vyšší pocit nedostatku informací o dobrovolnictví vzhledem k prezenční formě studia (s výjimkou oboru Porodní asistentka). Dostatek informací uvádí studenti oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia. Naopak s největším nedostatkem informací se potýkají studenti oboru Porodní asistentka, prezenční forma studia.

K otázkám č. 2 a č. 5 se vztahovala hypotéza 2H (souvislost mezi studiem konkrétního oboru a vykonáváním dobrovolnické činnosti). Údaje z otázky č. 2 byly sloučeny do dvou položek – na pedagogické obory (obory Sociální pedagogika prezenční forma studia a Sociální pedagogika kombinovaná forma studia) a zdravotnické obory (obory Všeobecná sestra prezenční i kombinovaná forma studia a Porodní asistentka prezenční forma studia).

2H₀: Mezi studiem určitého oboru a zapojením do dobrovolnictví není statisticky významná závislost.

2H_A: Mezi studiem určitého oboru a zapojením do dobrovolnictví je statisticky významná závislost.

	Je dobrovolník	Není dobrovolník	Σ
Pedagogické obory	29 (22,805)	40 (46,195)	69
Zdravotnické obory	10 (16,195)	39 (32,805)	49
Σ	39	79	118

Tabulka č. 9 Čtyřpolní tabulka k hypotéze 2H

Zdroj: vlastní výzkum

Vypočítané testové kritérium: $\chi^2 = 6,053$

Stupeň volnosti: $f = 1$

Zvolená hladina významnosti: 0,05

Kritická hodnota testového kritéria: $\chi^2_{0,01}(1) = 6,635$

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je menší, než kritická hodnota testového kritéria χ^2 , proto přijímáme nulovou hypotézu na hladině významnosti 0,01 a odmítáme alternativní hypotézu.

Ve srovnání zdravotnických a pedagogických oborů jsou výrazné rozdíly. Studenti zdravotnických oborů většinou nejsou dobrovolníky, na rozdíl od studentů pedagogických oborů, kde je rozdíl počtu dobrovolníků a těch, kteří nejsou dobrovolníky výrazně nižší.

K otázce č. 3 a č. 15 se vztahovala hypotéza 3H (souvislost mezi množstvím informací o dobrovolnictví a názorem na zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijních plánů). V otázce č. 15 byly možnosti b) a c) sloučeny do jedné položky z důvodu negativních odpovědí (nedokáže posoudit, nebylo by přínosné zavedení předmětu).

$3H_0$: Mezi množstvím informací o dobrovolnictví a názorem na zavedení předmětu Dobrovolnictví není statisticky významná závislost.

$3H_A$: Mezi množstvím informací o dobrovolnictví a názorem na zavedení předmětu Dobrovolnictví je statisticky významná závislost.

Množství informací	Zavedení předmětu	Nezavedení předmětu	Σ
Dostatek informací	31 (27,051)	7 (10,949)	38
Nedostatek informací, zájem o rozšíření	53 (50,542)	18 (20,458)	71
Nedostatek informací, nezájem o rozšíření	0 (6,407)	9 (2,593)	9
Σ	84	34	118

Tabulka č. 10 Kontingenční tabulka k hypotéze 3H

Zdroj: vlastní výzkum

Vypočítané testové kritérium: $\chi^2 = 24,694$

Stupeň volnosti: $f = 2$

Zvolená hladina významnosti: 0,05

Kritická hodnota testového kritéria: $\chi_{0,05}^2(2) = 5,991$

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 je větší, než kritická hodnota testového kritéria χ^2 , proto odmítáme nulovou hypotézu na hladině významnosti 0,05 a přijímáme alternativní hypotézu.

Překvapujícím zjištěním je souvislost mezi množstvím informací o dobrovolnictví a názorem na zavedení předmětu Dobrovolnictví. Předpokládali jsme, že studenti, kteří nemají dostatek informací o dobrovolnictví a zároveň mají zájem o jejich rozšíření, mnohem častěji uvedou, že by uvítali zavedení předmětu Dobrovolnictví. Z výsledků však vyplynulo, že studenti, kteří mají dostatek informací, by zavedli mnohem častěji daný předmět vzhledem k těm studentům, kteří uvedli, že nemají dostatek informací a zároveň mají zájem o jejich rozšíření. Naše domněnka tedy nebyla potvrzena. Naopak jsme správně předpokládali, že studenti, kteří mají nedostatek informací o dobrovolnictví a zároveň nezájem o jejich rozšíření, uvedou, že by nebylo přínosné zavedení předmětu Dobrovolnictví.

6 INTERPRETACE DAT

Kapitola se zabývá komplexním shrnutím výsledků získaných dotazníkovým šetřením. Důraz je kladen na stanovené hypotézy a jejich statistické ověření.

Celkově jsme pracovali s daty od 118 respondentů (studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně – oborů Sociální pedagogika, Všeobecná sestra a Porodní asistentka). Nejvíce respondentů uvedlo, že nemá dostatek informací a rádi by si je rozšířili. Většinu již byla nabídnuta možnost vykonávat dobrovolnickou činnost, avšak mnohem méně z nich se dobrovolnictví skutečně věnuje. U všech oborů převažuje nabídka vykonávat dobrovolnickou činnost. Nejvýraznější převahu najdeme u oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia. Také z tohoto oboru je nejvíce dobrovolníků. Nejméně se dobrovolnické činnosti věnují studenti oboru Porodní asistentka, prezenční forma studia. Ti, kteří jsou dobrovolníky, se převážně zaměřují na dlouhodobou práci s dětmi. Pozitivně lze hodnotit také fakt, že informace o dané dobrovolnické činnosti získali v rámci studia střední nebo vysoké školy. Jako zdroj informací o dobrovolnictví na vysoké škole převládá u oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia. Informace na střední škole naopak získali oba studenti, dobrovolníci, oboru Porodní asistentka, prezenční forma studia. Všechny přínosy dobrovolnictví volili studenti – dobrovolníci s přibližně stejnou četností. Pro dobrovolnické působení hraje největší roli nedostatek času. Respondenti, kteří nejsou dobrovolníky, uvedli, že by chtěli působit převážně v práci s dětmi. Tuto možnost zvolili převážně studenti oboru Sociální pedagogika, prezenční i kombinovaná forma studia. U ostatních oborů byly jednotlivé oblasti dobrovolnických činností vybírány přibližně se stejnou četností. Pro zapojení do dobrovolnictví by je nejvíce oslovily osobní návštěva pracovníka organizace a reference od přátel. Většina studentů se domnívá, že by bylo přínosné zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijních plánů, a to ve formě povinně-volitelného předmětu. Výraznou převahu v názoru na přínos zavedení předmětu Dobrovolnictví najdeme u studentů oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia a oboru Všeobecná sestra, kombinovaná forma studia. Studenti oboru Sociální pedagogika, kombinovaná forma studia uváděli přibližně se stejnou četností, že by bylo přínosné zavedení daného předmětu a že tuto situaci nedokážou posoudit. Povinně-volitelné předměty však nejsou běžné v současných studijních plánech oborů v kombinované formě studia. Přesto se však studenti vyjádřili, že by povinně-volitelné předměty uvítali. Celkově lze říci, že největší různorodost v odpovědích u většiny

otázek jsme zaznamenali u oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia. U ostatních oborů počet odpovědí na jednotlivé otázky nebyl tak rozdílný.

V úvodu praktické části byly stanoveny tři hypotézy. V hypotéze 1H, která se vztahovala k otázkám č. 2 a č. 3, jsme předpokládali, že studium určitého oboru má vliv na množství informací o dobrovolnictví. Na základě statistického testování jsme vyvrátili naši domněnku, že studenti zvolených oborů uvádějí, že mají stejné množství informací o dobrovolnictví. Počet studentů oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia a oboru Všeobecná sestra, prezenční forma studia je přibližně stejný vzhledem k dostatku, resp. nedostatku informací o dobrovolnictví. U ostatních oborů výrazně převažuje nedostatek informací o dobrovolnictví.

Hypotéza 2H se zabývala souvislostí mezi studiem konkrétního oboru a vykonáváním dobrovolnické činnosti. Jednalo se o otázky č. 2 a č. 5. Studenti byli rozděleni do dvou oblastí – pedagogické a zdravotnické obory. Statistickým testováním jsme došli k závěru, že studium určitého oboru neovlivňuje, zda studenti jsou, či nejsou dobrovolníky.

Poslední hypotéza 3H se zajímala, zda množství informací má vliv na názor na zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijních plánů. Data jsme vyhodnocovali z otázek č. 3 a č. 15. Na základě statistického testování můžeme potvrdit, že existuje souvislost mezi množstvím informací o dobrovolnictví a názorem na zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijních plánů. Tzn. studenti, kteří mají dostatek informací o dobrovolnictví nebo by si je chtěli rozšířit, uvedli, že by bylo přínosné zavedení předmětu Dobrovolnictví. Naopak studenti, kteří se nechtějí věnovat dobrovolnictví, se domnívají, že by nebylo přínosné zavedení daného předmětu.

7 DOPORUČENÍ

Většina studentů se v rámci dotazníku vyjádřila, že by bylo přínosné zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijních plánů, proto podáváme návrh sylabu předmětu Dobrovolnictví, jež by mohl být integrován do studijních plánů oborů Sociální pedagogika, Všeobecná sestra a Porodní asistentka. Obsah je stejný pro všechny obory, pouze s rozdílem hodinové dotace pro prezenční a kombinovanou formu studia.

Název předmětu: Dobrovolnictví

Rozsah hodin: prezenční forma studia – přednáška 1 [HOD/TYD], seminář 2 [HOD/TYD]

kombinovaná forma studia – přednáška 10 [HOD/SEM], seminář 5 [HOD/SEM]

Forma předmětu: povinně-volitelný

Cíle předmětu:

Cílem předmětu je seznámit studenty s dobrovolnictvím a jeho souvislostí s pomáhajícími profesemi. Předmět popisuje historie dobrovolnictví v ČR i ve světě, legislativní zakotvení dobrovolnictví v České republice. Seznamuje studenty s konkrétními oblastmi dobrovolnictví a neznámějšími dobrovolnickými organizacemi v České republice.

Obsah:

1. Úvod do dobrovolnictví
2. Historie dobrovolnictví v České republice
3. Historie dobrovolnictví ve světě
4. Legislativní zakotvení v České republice
5. Oblasti dobrovolnictví

6. Dobrovolnictví v sociálních službách
7. Dobrovolnictví v zdravotnických zařízeních
8. Dobrovolnické organizace v České republice
9. Dobrovolnická centra ve Zlínském kraji

Literatura:

FRIČ, Pavol, 2001. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: (výsledky výzkumu NROS a Agnes)*. Praha: Agnes. ISBN 80-902633-7-2.

MUSICK, Marc A a John WILSON, 2008. *Volunteers: a social profile*. Vyd. 2. Bloomington: Indiana University Press. ISBN 978-0-253-34929-3.

TOŠNER, Jiří, 2003. *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: HESTIA.

TOŠNER, Jiří, 2012. *Dokumentace dobrovolnických center a programů*. Praha. Dostupné z: <http://www.hest.cz/kresadlo/dokumenty-ke-stazeni/>

TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ, 2006. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7367-178-6.

Získané způsobilosti:

Student/ka má znalosti o dobrovolnictví u nás a ve světě. Zná obsah zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. Dokáže definovat pojmy dobrovolnictví, dárcovství, dobrovolník, vysílající a přijímající organizace a dobrovolnická organizace. Charakterizuje jednotlivé oblasti dobrovolnictví. Zná dobrovolnické organizace v České republice.

Vyučovací metody:

Monologická (přednáška)

Dialogická (diskuze)

Týmová práce

ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký vztah mají studenti pomáhajících profesí k dobrovolnictví. V teoretické části jsme nastínili teoretická východiska pro část praktickou. V současné době, kdy většina osob má neustále velké množství povinností, však existují i osoby, které mají čas a ochotu provádět činnosti bez finanční odměny.

Předpokládali jsme, že studenti pomáhajících profesí budou mít dostatek informací o dobrovolnictví a zároveň také budou ve větším množství zapojeni do dobrovolnických aktivit. Výzkum však ukázal opak. I když studují oblast, která je dobrovolnictví velmi blízká, nemají o něm dostatek informací, s výjimkou oboru Sociální pedagogika, prezenční forma studia a oboru Všeobecná sestra, prezenční forma studia, kde téměř polovina respondentů má dostatek informací. U zdravotnických oborů je výrazný počet studentů, kteří nejsou dobrovolníky. Pozitivně můžeme hodnotit zájem o rozšíření jejich znalostí i prostřednictvím možného předmětu Dobrovolnictví v rámci výuky. Zavedení předmětu do studijních plánů také podporují kladné výsledky výzkumu. Ti, kteří jsou dobrovolníky, získali informace o možnosti dobrovolnického působení právě v rámci studia na střední nebo vysoké škole. Studenti vidí přínos v zavedení předmětu, avšak uvádějí, že by zvolili formu povinně-volitelného předmětu. Dávají tím nejspíš prostor pro svobodné rozhodnutí, zda se daný jedinec chce věnovat dobrovolnickému působení, či nikoliv.

Negativním faktem však zůstává, že většině byla nabídnuta dobrovolnická činnost, ale studenti této nabídky nevyužili. Domníváme se, že vliv mohl hrát právě nedostatek informací o dobrovolnictví. Studenti nejspíš nevěděli, co je čeká, jaké přínosy jim toto působení přinese apod.

Z výzkumu vyplynulo, že studenti se potýkají s výrazným nedostatkem času. To uvádějí také jako důvod, proč se ještě nezapojili do dobrovolnictví. Je však možné, že by se mohli vzdát některé činnosti, která není nezbytně nutná a získaný čas věnovat dobrovolnictví.

Zajímavá je také téměř jednostranná orientace pouze na jednu oblast dobrovolnictví. Studenti s různými vlastnostmi, zájmy a budoucím profesním zaměřením uvádějí, že se věnují, resp. by se rádi věnovali převážně práci s dětmi. Může to být námětem pro další práci, která by mohla být zaměřena na určité podněty, které ovlivňují výběr oblasti, ve které dobrovolníci působí.

V práci jsme dosáhli stanoveného cíle. Výzkum potvrdil, že studenti pomáhajících profesí mají pozitivní vztah k dobrovolnictví a také souvislost mezi pomáhajícími profesemi a dobrovolnickými aktivitami.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ANNAN, Koffi, 2001 cit. podle KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.
- BAKOŠOVÁ, Zlatica, 1994 cit. podle PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3470-5.
- BRUMOVSKÁ, Tereza a Gabriela SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, 2010. *Mentoring: výchova k profesionálnímu dobrovolnictví*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-772-5.
- ČECHOVÁ, Gabriela, 2003 cit. podle TOŠNER, Jiří, 2003. *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: HESTIA.
- FRIČ, Pavol, 2001. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice: (výsledky výzkumu NROS a Agnes)*. Praha: Agnes. ISBN 80-902633-7-2.
- GIDDENS, Anthony, 1999. *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-124-4.
- HARTL, Pavel, 2004. *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-803-1.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2010. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-686-5.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- KOPŘIVA, Karel, 2006. *Lidský vztah jako součást profese*. Vyd. 5. Praha: Portál. ISBN 80-7367-181-6.
- KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.
- KRAUS Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ, 2001. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-004-2.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro, 2009. *Psychologie zdraví*. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-568-4.
- MATOUŠEK, Oldřich, 2008. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-368-0.
- MICHALÍK, Jan, 2011. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-859-3.

MUSICK, Marc A a John WILSON, 2008. *Volunteers: a social profile*. Vyd. 2. Bloomington: Indiana University Press. ISBN 978-0-253-34929-3.

PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3470-5.

SKOVAJSA, Marek, 2010. *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-681-0.

TOŠNER, Jiří, 2003. *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: HESTIA.

TOŠNER, Jiří, 2012. *Dokumentace dobrovolnických center a programů*. Praha. Dostupné z: <http://www.hest.cz/kresadlo/dokumenty-ke-stazeni/>

TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ, 2006. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7367-178-6.

ÚLEHLA, Ivan, 2005. *Umění pomáhat*. Vyd. 3. Praha: Slon. ISBN 80-86429-36-9.

VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK, 2008. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1428-8.

Internetové zdroje:

ČESKO. Zákon č. 198 ze dne 24. dubna 2002 o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 82, s. 4835-4839. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2002&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=12>

Dobrovolníci v Nemocnici v Kroměříži. *Spektrum preventivních programů pro děti a mládež* [online]. ©2013 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.spektrumkm.cz/nemocnice.html>

Dobrovolnická centra. ADRA [online]. [2013] [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://www.adra.cz/projekty/projekty-v-cr/dobrovolnicka-centra>

Dobrovolnická služba. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. ©2010 [cit. 2012-10-27]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

Dobrovolnické centrum. *Oblastní charita Uherské Hradiště* [online]. ©2008 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://uhradiste.charita.cz/hlavni-strana/dobrovolnicke-centrum>

Dobrovolnictví. *Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně: Fakulta humanitních studií* [online]. ©2000-2007 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: http://web.fhs.utb.cz/?id=0_4_17&iid=0&lang=cs&type=0

Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-cirkvich-a-nabozenskych-spolecnostech/>

Dobrovolnictví v ekologii. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-ekologii/>

Dobrovolnictví v kultuře. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-kulture/>

Dobrovolnictví v sociálních službách. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2012 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14242/Zprava_2012.pdf

Dobrovolnictví v sociálních službách. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2013 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-v-socialnich-sluzbach/>

Dobrovolnictví ve sportu. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/dobrovolnictvi-ve-sportu/>

Dokumenty, výroční zprávy. *Adorea* [online]. [2013] [cit. 2013-02-06]. Dostupné z: <http://www.adorea.cz/dokumenty.php>

Druhy dobrovolnictví. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2012 [cit. 2012-10-26]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/druhy-dobrovolnictvi/>

Evropská dobrovolná služba. *Program Mládež v akci* [online]. ©2007-2013 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: <http://www.mladezvakci.cz/evropska-dobrovolna-sluzba/>

Evropský rok dobrovolnictví 2011. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. ©2006-2012 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mladez/evropsky-rok-dobrovolnictvi-2011-erd?highlightWords=dobrovolnictv%C3%AD>

E-volunteering - what's that?. *E-wolontariat.pl* [online]. 2012 [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.e-volunteering.eu/en/content/item/id,129,title,E-volunteering--whats-that.html>

Kdo je porodní asistentka?. *Unie porodních asistentek* [online]. ©2010 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z:

http://www.unipa.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=63

Kdo jsme. *Adorea* [online]. [©2013] [cit. 2013-03-05]. Dostupné z:

<http://www.adorea.cz/kdo-jsme.php>

Kdo jsme. *ADRA* [online]. [2013] [cit. 2013-02-17]. Dostupné z:

<http://www.adra.cz/adra/kdo-jsme>

Novelizace Zákona o dobrovolnické službě. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. ©2006-2012 [cit. 2013-02-07]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/mladez/novelizace-zakona-o-dobrovolnicke-sluzbe>

O institutu. *Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně: Fakulta humanitních studií* [online]. ©2000-2007 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z:

http://web.fhs.utb.cz/?id=0_2_6_0&iid=0&type=0&lang=cs

O nás. *Spektrum Kroměříž* [online]. ©2011 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://spektrum-km.webnode.cz/o-nas/>

Občanské sdružení HESTIA. *HESTIA* [online]. ©2013 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z:

<http://www.hest.cz/>

Přijímací organizace. *Adorea* [online]. [©2013] [cit. 2013-03-05]. Dostupné z:

<http://www.adorea.cz/prijimaci-organizace.php>

Přijímající organizace. *ADRA* [online]. [2013] [cit. 2013-02-17]. Dostupné z:

<http://www.adra.cz/projekty/projekty-v-cr/dobrovolnicka-centra/zlin/dobrovolnicke-centrum/prijimajici-organizace>

Řízení lidských zdrojů – dobrovolnictví. *Český helsinský výbor* [online]. 2004 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2004122202>

Speciál O OBORECH: Sociální pedagogika. *Vysokeskoly.cz* [online]. ©2000-2013 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.cz/clanek/special-o-oborech-socialni-pedagogika>

Věstník 06/2009. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. ©2010 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Odbornik/dokumenty/vestnik_2349_1036_3.html

Volunteering infrastructure in Europe. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2012 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/res/data/021/002564.pdf>

Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví. *Dobrovolnik.cz* [online]. ©2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/vseobecna-deklarace-o-dobrovolnictvi/>

Všeobecná sestra. *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. [2013] [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Povolani/Karta/15050>

Vznik a poslání organizace. *Oblastní charita Uherské Hradiště* [online]. ©2008 [cit. 2013-02-17]. Dostupné z: <http://uhradiste.charita.cz/kdo-jsme/vznik-a-poslani-organizace>

Zprávy 2000. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. ©2005 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=667>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

EU	Evropská unie
FHS	Fakulta humanitních studií
OSN	Organizace spojených národů
SŠ	Střední škola
UTB	Univerzita Tomáše Bati
VŠ	Vysoká škola
YMCA	Křesťanské sdružení mladých lidí
ZŠ	Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Graf č. 1 Pohlaví.....</i>	38
<i>Graf č. 2 Studovaný obor</i>	39
<i>Graf č. 3 Množství informací o dobrovolnictví.....</i>	40
<i>Graf č. 4 Nabídka vykonávat dobrovolnickou činnost.....</i>	40
<i>Graf č. 5 Zapojení do dobrovolnictví.....</i>	41
<i>Graf č. 6 Oblast dobrovolnictví</i>	42
<i>Graf č. 7 Zdroj informací o dobrovolnictví</i>	43
<i>Graf č. 8 Typ dobrovolnictví.....</i>	44
<i>Graf č. 9 Zdroj informací vs. vliv studia.....</i>	45
<i>Graf č. 10 Oblast dobrovolnictví v budoucnosti.....</i>	49
<i>Graf č. 11 Typ oslovení k dobrovolnictví.....</i>	50
<i>Graf č. 12 Zavedení předmětu Dobrovolnictví</i>	51
<i>Graf č. 13 Statut předmětu Dobrovolnictví</i>	52

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka č. 1 Přínos dobrovolnictví.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabulka č. 2 Motivace k dobrovolnictví.....</i>	<i>47</i>
<i>Tabulka č. 3 Překážka k vykonávání dobrovolnictví</i>	<i>48</i>
<i>Tabulka č. 4 Rozsah výuky – prezenční forma studia – přednáška</i>	<i>53</i>
<i>Tabulka č. 5 Rozsah výuky – kombinovaná forma studia – přednáška</i>	<i>53</i>
<i>Tabulka č. 6 Rozsah výuky – prezenční forma studia – seminář</i>	<i>54</i>
<i>Tabulka č. 7 Rozsah výuky – kombinovaná forma studia – seminář</i>	<i>54</i>
<i>Tabulka č. 8 Kontingenční tabulka k hypotéze 1H</i>	<i>55</i>
<i>Tabulka č. 9 Čtyřpolní tabulka k hypotéze 2H.....</i>	<i>56</i>
<i>Tabulka č. 10 Kontingenční tabulka k hypotéze 3H</i>	<i>57</i>
<i>Tabulka č. 11 Všechny odpovědi k otázce č. 11</i>	<i>77</i>
<i>Tabulka č. 12 Všechny odpovědi k otázce č. 12</i>	<i>78</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník

Příloha PII: Tabulka odpovědí k otázce č. 11

Příloha PIII: Tabulka odpovědí k otázce č. 12

8. Jedná se o:

- a) jednorázovou akci
- b) krátkodobou pomoc
- c) dlouhodobou pomoc

9. Mělo studium Vašeho oboru vliv na působení jako dobrovolník?

- a) ano, díky studiu jsem se stal/a dobrovolníkem
- b) ne, studium nemělo vliv na mé působení jako dobrovolník

10. Co Vám přináší tato činnost (lze zakroužkovat max. 3 odpovědi)? (**pozn. poté pokračujte otázkou č. 15**)

- a) získání nových zkušeností
- b) navázání nových vztahů a kontaktů
- c) seberealizaci
- d) smysluplné trávení volného času
- e) prospěšnost pro druhé
- f) naplnění potřeby pomáhat
- g) jiné (**uved'te**):

III. Nezapojení do dobrovolnictví

11. Co by Vás motivovalo k zapojení se do dobrovolnických činností?

.....
.....

12. Co Vás naopak odrazuje od účasti v těchto aktivitách?

.....
.....

13. Pokud byste v budoucnosti chtěl/a působit jako dobrovolník, v jaké oblasti by to bylo?

- a) práce s dětmi
- b) práce se seniory
- c) práce s matkami s dětmi
- d) práce s osobami bez přístřeší
- e) práce s nezaměstnanými
- f) práce se závislými
- g) jiné (**uved'te**):

14. Jaký typ oslovení k dobrovolnictví by Vás nejvíce zaujal?

- a) e-mail od organizace
- b) osobní návštěva pracovníka organizace
- c) plakát, leták
- d) reference od přátel
- e) jiný (**uved'te**):

IV. Předmět dobrovolnictví

15. Bylo by podle Vás přínosné zavedení předmětu Dobrovolnictví do studijních plánů Vašeho oboru?

- a) ano, bylo by to přínosné (**pokud ano, pokračujte následující otázkou**)
- b) nedokážu posoudit (**pokud nevíte, následující dvě otázky nevyplňujte**)
- c) ne, nebylo by to přínosné (**pokud ne, následující dvě otázky nevyplňujte**)

16. Jaký statut by měl mít tento předmět?

- a) povinný
- b) povinně-volitelný
- c) zařadil/a bych ho do již vyučovaného předmětu (**uved'te název předmětu**):

17. Jaký by podle Vás měl být rozsah výuky předmětu Dobrovolnictví (**doplňte počet hodin týdně, studenti kombinovaných oborů doplňte počet hodin za semestr**)?

- a) přednáška -
- b) seminář -

Děkuji za Váš čas a ochotu při vyplňování.

PŘÍLOHA P II: TABULKA ODPOVĚDÍ K OTÁZCE Č. 11

Odpověď	Absolutní četnost
Dostatek času	12
Pomoc druhým	10
Větší informovanost	9
Zajímavá nabídka	8
Nevím	8
Společné zapojení s přáteli	4
Nic	3
Setkání s potřebnými lidmi	3
Blízkost bydliště	2
Dostatek financí	2
Dobrý skutek	2
Příjemný kolektiv	2
Osobní zájem	2
Nové zkušenosti	2
Výsledky organizace	2
Více nabídek	1
Únik od stereotypního života	1
Významná dobrovolnická událost	1
Zájem organizace	1
Zajímavá náplň činností	1
Znalost organizace	1
Přednášky dobrovolníků	1

Započítání do praxe	1
Celkem	79

Tabulka č. 11 Všechny odpovědi k otázce č. 11

Zdroj: vlastní výzkum

PŘÍLOHA P III: TABULKA ODPOVĚDÍ K OTÁZCE Č. 12

Odpověď	Absolutní četnost
Nedostatek času	51
Nevím	6
Nic	5
Nedostatek financí	3
Nedostatek informací	3
Lenost	2
Strach	2
Nikdo mě neoslovil	2
Nedostatek příležitostí	1
Špatná organizace aktivit	1
Osobní problémy	1
Dotěrnost některých lidí	1
Nemůžu si vybrat určitou osobu	1
Celkem	79

Tabulka č. 12 Všechny odpovědi k otázce č. 12

Zdroj: vlastní výzkum